

Tuula Laitinen

KUMMIUTTA TUTUMMAKSI

Kummitietouden lisääminen Pyhäjärven seurakunnassa

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Toukokuu 2013

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä
Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Toukokuu 2013	Tuula Laitinen
Koulutusohjelma		
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi		
Kummiutta tutummaksi. Kummitietouden lisääminen Pyhäjärven seurakunnassa.		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
KT Reetta Leppälä	70 + 15	
Työelämäohjaaja		
Mirva Ahola, kirkkoherra, Pyhäjärven seurakunta		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä kummitietoutta Pyhäjärven seurakunnassa eri työaloja ylittäen, samalla vahvistaen kummiutta ja sen jatkuvuutta. Työ toteutettiin pitämällä kummiaiheisia hartaushetkiä sekä opetustuokioita. Kohderyhminä olivat päiväkerhosen 4- ja 5 - vuotiaiden ryhmät, perhekerho sekä rippikouluikäiset nuoret. Lasten kanssa kummiutta käsiteltiin kokemuksellisuuden kautta. Lisäksi tarjottiin kummeille ja kummilapsille mahdollisuutta osallistua yhdessä kynttiläpäivän perhekerhoon. Nuorten kanssa kummiutta käsiteltiin enemmän tiedolliselta kannalta katsottuna. Tarkoituksena oli antaa heille eväitä kummin tehtävien hoitamiseen, sillä nämä nuoret ovat mahdollisia tulevia kummeja jo ensi kesänä.</p> <p>Työn johtopäätöksistä voi mainita seuraavat asiat. Kynttiläpäivän kirkko ei saanut suurta menestystä päiväkerholaisten, heidän perheidensä ja kummiensa keskuudessa henkilökohtaisista kutsuista huolimatta, sillä heitä oli paikalla vain murto-osa. Rippikoulun opetustuokioiden kautta nuoret kokivat saaneensa riittävästi tietoa kummiuteen liittyen, vaikka varsinaiset työn tulokset ovat näkyvissä vasta tulevaisuudessa.</p>		
Asiasana		
Kaste, Kristillinen kasvatustieteiden yksikkö, Kummit, Päiväkerhot, Rippikoulu		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date May 2013	Author Tuula Laitinen
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Introducing godparenthood. Increasing the knowledge of being a godparent in Pyhäjärvi parish.		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 70 + 15
Supervisor Mirva Ahola, vicar, Pyhäjärvi parish		
<p>The aim of this thesis was to increase the knowledge of being a godparent in Pyhäjärvi parish, transcending different work sectors, and at the same time strengthen godparenthood and ensure its continuance. The work was implemented by arranging devotions and informal lectures about godparenthood. The target groups consisted of four- to five-year-old children taking part in a day club, people participating in a family group, as well as of confirmation candidates. With children, godparenthood was approached through experientialism. In addition godparents and their godchildren were given the opportunity to participate in Candlemas church. With adolescents, the teaching was conducted in a more informational manner. The purpose of the teaching was to give them tools to be godparents and perform their duties, as these young people are potential future godparents as early as in the following summer.</p> <p>As for the conclusions of the thesis, the following can be mentioned. The Candlemas Church was not a great success amongst the day club children, their families and godparents. Despite the personal invitations, only a small fraction came to the mass. The adolescents in the confirmation school believed they had received enough knowledge about godparenthood, even though the actual results of the work will only be visible in the future.</p>		
Key words Christening, Christian rearing, Confirmation school, Day clubs, Godparents		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KRISTILLINEN KASVATUS	3
2.1 Kristillisen kasvatuksen määritelmä	3
2.2 Kristillisen kasvatuksen toimijat.....	4
2.3 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet.....	10
3 PÄIVÄKERHON JA RIPPIKOULUN KRISTILLINEN KASVATUS	11
3.1 Leikkivä kirkko - strategia	11
3.2 Päiväkerho.....	15
3.3 Perhekerho	20
3.4 Rippikoulu.....	21
4 KASTE JA KUMMIUS	29
4.1 Kummiuden historia.....	29
4.2 Kaste	30
4.3 Kummi ja kummin tehtävät.....	33
5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT	40
6 TOIMINNAN TOTEUTUS	41
6.1 Suunnittelu ja ennakkovalmistelut.....	41
6.2 Päiväkerhojen ja perhekerhon hartaudet.....	44
6.3 Kynttilänpäivän perhekerho	50
6.4 Rippikoulun alkujaksot	52
7 TOIMINNAN ARVIOINTI	58
7.1 Päiväkerhojen ja perhekerhon hartauksien palaute.....	58
7.2 Rippikoulun alkujaksojen palaute	59
7.3 Oma arvio.....	62
8 POHDINTA	64
LÄHTEET	66

LIITTEET

1 JOHDANTO

Viime vuosien aikana monet perheet ovat joutuneet haasteellisten ja vaikeiden asioiden eteen, sillä taloudellinen taantuma, yhteiskunnan muutokset ja kansainvälistyminen ovat tuoneet mukanaan monenlaisia vaikutuksia. Perheiden toimintaympäristöt ovat laajentuneet ja monikulttuuristuneet, mutta muutoksia on myös perherakenteissa ja perheiden tarpeissa. Perheissä ilmenee enemmän työttömyyttä, rahavaikeuksia, päihdeongelmia, väkivaltaa tai lapsiin ja nuoriin liittyviä ongelmia. Lisäksi perheet ovat entistä monimuotoisempia. Yhteiskunnassa on nousut esille huoli siitä, että riittävätkö vanhempien voimavarat lasten kasvatukseen. Vanhemmuutta ja vanhempien kasvatustyötä tulisi tukea.

Perheet tarvitsisivat ympärilleen hyvän tukiverkoston, johon olisi mahdollista tukeutua ongelmien ilmaantuessa. Ennen turvauduttiin hyvin pitkälti isovanhempien apuun lastenhoidossa sekä erilaisissa elämäntilanteissa, mutta nykyään voidaan joutua lähtemään työn perässä kauaksi kotiseudulta, jolloin tämä tukiverkko ei ole käytettävissä. Onneksi kirkko tarjoaa apuaan näihin tilanteisiin. Kirkon perhetyössä pyritään monilla eri tavoilla auttamaan perheitä pääsemään vaikeuksien ylitse ja elämään normaalia elämää. Seurakunnan ja perheen välillä vallitsee kastekumppanuus, joka tarkoittaa seurakunnan, vanhempien ja kummien yhteistä tehtävää pitää huolta kastetusta lapsesta opettamalla ja kasvattamalla häntä. Mutta missä ovat kummit tänä päivänä?

Kummit ovat tällä hetkellä täysin hukattu voimavara. Monelle ihmiselle kummius merkitsee vain sitä, että jouluna ja syntymäpäivinä muistetaan kummilasta erilaisin lahjoin, mutta muuten yhteydenpito jää vähäiseksi. Yksi kummien tärkeistä tehtävistä olisi rukoilla kummilapsen ja hänen perheensä puolesta, mutta nykyajan kiireisyys ja maallisuus peittävät tämän tehtävän kaiken turhuuden alle.

Kummiuden ei tarvitse merkitä mitään suuria ja mahtavia tekoja tai lahjoja, vaan siihen riittää perheen rinnalla kulkeminen ja tukeminen lähimmäisenrakkauden mukaisesti. Kummilapsen ja hänen perheensä puolesta rukoileminen voi tapahtua juuri itselle sopivassa tilanteessa. Lisäksi kummilapsen kanssa voi tehdä kaikenlaista kivaa yhdessä ja toteuttaa yhtä tärkeää tehtävää, olla lapselle aikuinen ystävä. Ystävä, johon voi aina luottaa ja jolle voi kertoa kaikista mieltä painavista asioista.

Kummius on aina ollut kirkollisuuteen liittyvä luottamustehtävä, joka on vuosien aikana menettänyt arvostustaan yhteiskunnan uskonnollisuuden vähentymisen myötä. Nyt kirkko on viimein havahtunut tähän asiaan ja alkanut tuoda kummiutta uudelleen ja voimakkaammin esille. Muun muassa kirkon perhetyössä on kummius nostettu tärkeäksi asiaksi niin työntekijöiden kuin seurakuntalaisten keskuudessa. Tarkoituksena on lisätä ihmisten kummitietoutta ja varustaa heitä kummiuteen. Samalla vahvistetaan kummiutta ja sen jatkuvuutta. Kummius on valtava voimavara, mikäli se saadaan otettua käyttöön.

Minä valitsin kummiuden opinnäytetyöni aiheeksi, koska kummius ja sen perimmäinen tarkoitus ja tehtävä ovat unohtuneet ihmisiltä, myös itseltäni. Haluan tällä työllä korostaa kummiutta ja vahvistaa sen kristillistä merkitystä. Työni toimintasuoritus on toteutettu Pyhäjärven seurakunnassa, joka on työni hankkeistaja. Kävin pitämässä päiväkerhoissa ja perhekerhossa kummi aiheiset hartaudet, jonka jälkeen askartelimme kummeille kutsukortin Kynttilänpäivän perhekerkkoon. Kutsun tarkoituksena oli herätellä jo kummeina olevia ihmisiä sekä vahvistaa kummiuhdetta yhteisellä toiminnalla. Lisäksi toteutin rippikoulujen alkujaksoilla kummiuteen liittyvät opetustuokiot.

2 KRISTILLINEN KASVATUS

Tässä luvussa kerrotaan siitä, mitä kristillinen kasvatusta tarkoittaa, kenen toimesta sitä tehdään ja millaisia ulottuvuuksia siihen sisältyy. Halusin nostaa esille kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet, sillä ne kuuluvat mielestäni myös kummiuteen olennaisella tavalla. Ulottuvuudet pitävät sisällään sekä hengellisiä että inhimillisiä piirteitä, jotka ovat näkyvissä kummin toimiessa hengellisenä kanssakulkijana, mutta myös tukihenkilönä ja aikuisena ystävänä arjen elämässä.

2.1 Kristillisen kasvatuksen määritelmä

Kristillisen kasvatuksen lähtökohtana on kristillinen ihmiskäsitys. Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen ja Hänen yhteyteensä. Kristillisessä kasvatuksessa tuetaan ihmisen kasvua kristinuskon mukaisesti. Ihminen on vastuussa kaikista teoistaan itselleen, toisilleen ja Jumalalle. Jumalan ilmoituksen kautta on ihmisille annettu myös tietoisuus siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. (Räsänen 2008, 287 - 288.)

Kristillisessä kasvatuksessa on tavoitteena kohdata ihminen kokonaisvaltaisesti. Siitä syystä teologia ja kasvatustiede sekä hengellinen ja inhimillinen käyvät jatkuvaa keskustelua keskenään tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Kristilliselle kasvatukselle ei ole olemassa vain yhtä määritelmää, vaan sitä käytetään eri tilanteissa eri tavoin. Sitä voidaan tarkastella yhdessä kasvatusta - käsitteen kanssa, jonka tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa intentionaalisuus, normatiivisuus ja vuorovaikutuksellisuus. Intentionaalisuus merkitsee tietoisia tavoitteita ja päämääriä, jolloin kasvatuksella pyritään saamaan muutoksia aikaiseksi. Normatiivisuudella tarkoitetaan kasvatuksen arvosidonnaisuutta eli sitä mitä pidetään hyvänä ja tär-

keänä. Vuorovaikutuksellisuuden mukaisesti kasvatus tapahtuu kasvattajan ja kasvatettavan välisessä suhteessa, joka on aina luonteeltaan erityinen ja omanlaisensa. (Muhonen & Tirri 2008, 63 - 65.)

Kristillinen kasvatus voidaan nähdä kristillisen perinteen välittämisenä sukupolvelta toiselle. Se voi tapahtua kristilliseen uskoon kasvattavan uskontokasvatuksen kautta, jonka tavoitteena on saada ihminen oppimaan kristillisen uskon perusteita sekä omaksumaan niitä tutustumalla oman uskon traditioon ja merkitykseen. Tai sellaisena kasvatuksena, joka saa aikaan kristillistä oppimista. Kasvatuksen luonteeseen vaikuttaa suuresti se, missä kasvatusta tapahtuu. Seurakunnan kasvatustoiminnassa kristillinen kasvatus voidaan liittää seurakunnan jäsenille annettavaan kasteopetukseen. Ihmistä tuetaan kasvamaan siinä uskossa, johon hänet on kastettu samalla vahvistaen hänen kristillistä identiteettiään. Uskoa ei voi kuitenkaan kasvatuksen avulla synnyttää, sillä se on aina Jumalan lahja. Kasvatus voi olla kristillistä, vaikka kaikki osallistujat eivät olisi kristittyjä, mutta kasvattajan edustamien arvojen ihmisestä ja maailmasta tulee olla kristinuskon mukaisia. (Kallioniemi 2004, 53; Muhonen & Tirri 2008, 67.)

2.2 Kristillisen kasvatuksen toimijat

Kirkko

Kirkko on aina tehnyt kasvatustyötä, jossa se on uusintanut ja välittänyt uskon traditiota sukupolvilta toisille. Elämän mielekkyyden uskotaan löytyvän Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisen rakastamisesta Jeesuksen antaman esimerkin mukaisesti. Kirkon kasvatustyö on vuosien saatossa muuttunut ja elänyt vallitsevien kasvatus- ja oppimiskäsitysten mukaisesti, mutta aina taustalta on löytynyt kirkon oma arvopohja ja kristillisen uskon keskeiset sisällöt. (Ohtamaa, Torppa, Hollän-

der, Kaihlanen, Leppänen, Mikkola, Saarinen, Suomalainen, Vainionpää, Toivonen, Virtanen, Vuorelma & Issakainen 2008, 9.)

Kristillisen kasvatuksen perusteet löytyvät Raamatusta. Tärkeimpänä lähtökohtana on Jeesuksen antama kastekäsky:

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti. (Matt.28: 18–20.)

Kastekäskyssä esille tuleva opetusvelvoite annetaan vanhemmille, kummeille ja seurakunnalle. Tässä kumppanuudessa tapahtuvaa opetusta, kasvatusta ja huolenpitoa kutsutaan kasteopetukseksi. Kasteopetus alkaa siitä hetkestä, kun lapsi kastetaan ja hänestä tulee Jumalan lapsi. Kasteessa lapsesta tulee kristitty ja samalla oman seurakunnan sekä maailmanlaajuisen kirkon jäsen. Kirkkojärjestyksessä (KJ 3:1, KJ 3:2) sanotaan, että vanhempien tehtävänä on antaa lapselle kristillistä kasvatusta ja kirkon tunnustuksen mukaista opetusta sekä kummien ja seurakunnan tulee tukea vanhempia tässä kasvatus- ja opetustyössä. Kastettuna seurakunnan jäsenenä lapsella on oikeus kristilliseen kasvatukseen. (Ohtamaa ym. 2008, 10 - 12.)

Koti

Koti ja perhe muodostavat lapselle tärkeimmän kasvuympäristön, jossa lapsi saa tuntea olevansa suojassa ja turvassa. Se on myös ensimmäinen paikka, jossa kristillinen kasvatusta tulee luontevasti esille. Lapsen syntyessä vanhemmilla on tärkeä tehtävä miettiä sitä, mitä kristillinen kasvatusta heidän perheessään tarkoittaa. Millaisia yhteisiä elämän arvoja tai asioita he haluavat lapselleen välittää, kenen tehtävä se on ja millä tavoin se toteutetaan. Kaste on lähtökohtana kristilliselle kasvatukselle, sillä siinä lapselle lahjoitetaan oma usko. Kasteen kautta lapsi vapautte-

taan pahasta ja samalla annetaan elämälle toivo. Kastejuhlassa, jossa on koko perhe, sukulaiset, kummit ja ystävät läsnä, kohdataan Pyhä yhdessä. Siinä saadaan hyvä lähtökohta kaikkienensa lapsen kristillisen identiteetin kasvulle ja kristilliselle kasvatukselle. (Ohtamaa ym. 2008, 14, 25.)

Kastetoimituksessa vanhemmat ja kummit sitoutuvat antamaan lapselle kristillisen kasvatuksen, mutta monia jää mietityttämään se, mihin he oikeasti ovat lupautuneet. Kristillisen kasvatuksen voidaan ajatella pohjimmiltaan olevan sellaista toimintaa, jota vanhemmat tekevät lapselleen aivan luonnostaan eli rakastavat ja huolehtivat lapsesta. Kristillisessä kasvatuksessa on tärkeää, että lapsi saa kodistaan ja elinympäristöstään sellaisia rakennusaineita, joista muodostuu vankka oman uskonnon pohja. Lisäksi on tärkeää saada sellaisia arvoja, joiden avulla on mahdollista rakentaa hyvä elämä ja toimia oikealla tavalla. Kotona kasvatetaan ihmisiä, jotka osaavat rakastaa, pyytää ja antaa anteeksi. Silloin, kun lapsen ja vanhempien suhde on kunnossa, välittyy heidän arvomaailmansa myönteisenä ja luonnollisena asiana eteenpäin. Mikäli suhde on etäinen, lapsi ei tunne asioita omakseen ja alkaa jopa vältellä niitä. (Kinnunen 2011, 43; Komulainen, Peltola, Perälä, Ranta, Ripatti, Särkiö & Tiensuu 1999, 23; Repo 2003, 6.)

Kristillinen kasvatusta ei ole pelkästään tiedon jakamista lapselle, vaan se on myös turvallisen lapsuuden antamista. Kun lapsella on myönteinen kuva ihmisistä ja luottamus aikuisiin, on hänen helpompi myös oppia luottamaan Jumalaan. Alussa lapsi ei mieti omaa Jumala-suhdettaan uskon käsitteiden kautta, vaan kaikessa on mukana lapsen oma kokemusmaailma. Rakkaus ja turvallisuus luovat pohjan tälle Jumala-suhteelle. Lapsen hengellisyys voi alkaa sylistä, jota tarjotaan vanhempien, sisarusten, isovanhempien tai kummien toimesta. Syli, joka antaa lämpöä, rakkautta, turvaa ja joka on juuri sinua varten. Lapsen Jumala-kuva muodostuu varhaisimmista kokemuksista, joita hänellä on ollut omista vanhemmistaan. Vanhempi-

en rakkauden puute ei ole kuitenkaan este Jumalan löytämiselle. (Kinnunen 2011, 22, 43; Komulainen ym. 1999, 23.)

Lapsuuden kodin uskonnollinen elämä luo pohjan lapsen oman hengellisen elämän kehittymiselle. Lapsen varttuessa häntä alkavat kiinnostaa monet eri asiat, myös uskontoon liittyvät. Hänen mieltään voi askarruttaa esimerkiksi elämän suuret kysymykset. Lapsi pohtii myös kristillisten juhlien ja toimitusten merkitystä. Lapsi kaipaa vastauksia, joten tärkeää olisi se, että vanhemmilla on riittävästi aikaa ja halua vastata näihin kysymyksiin. Lapsella on oikeus kysyä ja hän ansaitsee saada vastauksen. Lapsen kysymyksiin tulee vastata rehellisesti, mutta mikäli ei tiedä vastausta, on se luvattava selvittää. Kristilliseen kotikasvatukseen voivat kuulua muun muassa kodin rukouselämä, kirkkovuoden juhlien viettäminen, Raamatun lukeminen, virsien laulaminen, kirkollisiin toimituksiin osallistuminen sekä keskustelut elämän keskeisistä kysymyksistä. Tärkeintä kaikessa on kuitenkin yhteinen tekeminen ja yhdessä oleminen koko perheen kanssa. Näin jatkuvat perheen omat perinteet siirtyen luontevasti sukupolvelta toiselle. (Kinnunen 2011, 43 - 44; Komulainen ym. 1999, 23 - 24; Ohtamaa ym. 2008, 14.)

Kristillistä kasvatusta ei voi toteuttaa minkään kaavan mukaisesti, vaan siihen vaikuttavat jokaisen perheen omat ihanteet ja tavoitteet. Perinteet voivat välittyä sukupolvelta toiselle, vaikka kirjallisuuden tai musiikin kautta. Monille musiikki on tärkeässä roolissa, sillä jo pieni vauva voi nauttia kuulemastaan laulusta tai lapsuudessa opitut hengelliset laulut voivat kulkea mukana läpi koko elämän. Hengelliset asiat kuuluvat olennaisena osana ihmisen elämään, mutta niiden tulee antaa toteutua juuri sillä tavalla, kuin se on omassa perheessä luontevinta. Jos kristillinen kasvatusta on omille vanhemmille vierasta ja vaikeata toteuttaa, voidaan tätä puutetta korvata jollain tasolla isovanhempien, kummien, päiväkerhon ohjaa-

jen sekä muiden luotettavien ja uskovien aikuisten toimesta. (Kinnunen 2011, 23; Komulainen ym. 1999, 24.)

Kummi

Kummin tehtävää voi suorittaa monella eri tavalla ja omien kykyjensä mukaisesti. Kummille ei ole olemassa ohjekirjaa siitä, miten kummiutta tulisi oikeasti toteuttaa. Käytännössä kaikki riippuu kummista, kummilapsesta ja hänen perheestään ja siitä, miten kummius luonnollisimmin kytkeytyy kaikkien elämään. Kuitenkin kummin tärkeimpiä tehtäviä on olla lapselle aikuinen ystävä, joka on läsnä, kuuntelee, ymmärtää ja auttaa tarvittaessa. Kummin kanssa voi tehdä kaikkea mukavaa yhdessä muun muassa retkeillä, leikkiä, lukea kirjoja, viettää juhlia tai kyläillä puolin ja toisin. Kummi voi opettaa kummilapselleen ilta- tai ruokarukouksen, yhdessä voidaan tutustua Lasten Raamatun kertomuksiin ja keskustella niistä tai käydä seurakunnan tilaisuuksissa, kuten kummikirkossa. Arjen kristillisyyden ja sen toteuttaminen on kummiudessa tärkeää, unohtamatta kuitenkaan kummilapsen puolesta rukoilemista. (Komulainen ym. 1999, 19; Sihvola & Kukkamaa 2003, 48.)

Varhaiskasvatus

Perustuslaki takaa jokaiselle oikeuden omaan uskontoon. Tämä tarkoittaa myös sitä, että lapsella ja nuorella on oikeus saada uskontokasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tämä oikeus on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (Vasu). Varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksessa on kaksi puolta, uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio ja kristillinen kasvatus. Uskontokasvatus on osa yhteiskunnan kasvatusta, jossa tavoitteena on tarjota kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista yleissivistystä. Kristillinen kasvatus nähdään kastekasvatuksena Raamatun kastekäskyn mukaisesti, jolloin sen ensisijainen toteuttaja on koti ja seurakunta. Kummin tahon tavoitteet ovat erilaiset, sillä uskontokasvatus tarjoaa yleistä tietoa uskonnollisesta kulttuuriperinnöstä, kun taas kristillinen kasva-

tus painottaa uskoa elämän voimavarana. Uskonnollis-katsomuksellisessa orientaatioissa sen ytimen muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat, joita kohti lasta ohjataan hänen luontaisten kykyjensä mukaisesti. Siinä tutustutaan omaan uskontoon tai katsomukseen, tapoihin ja perinteisiin kaiken toiminnan lähtökohtana liikkeelle lapsen elämäntilanteesta ja tarpeista. Varhaiskasvatuksella tuetaan lapsen kodin ja perheen kasvatusta. Lapselle annetaan hyvät valmiudet kohdata suvaitsevaisesti ja tasavertaisesti erilaisia vakaumuksia ja katsomuksia. Arjen lähimmäisyys on yksi keskeinen sisältö uskontokasvatuksessa. (Ohtamaa ym. 2008, 25; Petäjä 2008, 121 - 129.)

Koulu

Nykyisin monet lapset kohtaavat kristillistä näkökulmaa vasta kouluun tullessaan. Koulun kasvatuksen lähtökohtana on tukea vanhempien kasvatuseriaatteita, myös uskonnon suhteen. Vanhemmilla on jossain määrin valtaa siinä, mihin opetukseen heidän lapsensa saa osallistua. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta uskontotuntien sisältöä, vaan koulun muuta uskontoon liittyvää kasvatusta. Kun koulu ilmoittaa tukevansa vanhempien kasvatuseriaatteita, oletetaan luonnollisesti, että vanhempien kasvatuseriaatteet ovat yleisesti hyväksytyjen arvojen mukaisia. Sellaisia arvoja ovat muun muassa toisten ihmisten huomioonottaminen, erilaisuuden suvaitseminen, rehellisyys tai lapsen koskemattomuus. Uskontotunneilla tapahtuva opetus ja kasvatusta eivät tarkoita uskonnon harjoittamista, vaan sen tavoitteena on tietoisuuden lisääminen uskonnollisuuden kulttuurista katsoen. Koulun järjestämät uskonnolliset tilaisuudet, kuten päivänavaukset ja koulujumalanpalvelukset, ovat jo lähempänä uskonnollisuutta, mutta ketään ei ole tarkoitus käännäyttää tai painostaa uskonnollisesti. Jokaisella oppilaalla on uskonnon ja omantunnon vapaus. Opetuksen ja kasvatuksen lähtökohtana on omaan uskontoon tutustuminen, jonka kautta voi ymmärtää paremmin myös muita uskontoja ja kulttuureita. (Vanne 2008, 131 - 140.)

2.3 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet

Kristillistä kasvatusta voidaan kuvata kuuden ulottuvuuden avulla, joissa on näkyvissä kasvatuksen hengellinen ja inhimillinen puoli. Kolme ensimmäistä ulottuvuutta voidaan ajatella kuuluvan hengelliseen ja kolme viimeistä inhimilliseen puoleen. Nämä ulottuvuudet läpäisevät toinen toisensa, eikä niitä voida siitä syystä rajata tai tarkastella pelkästään yksittäisinä osa-alueina. **Opilliseen ulottuvuuteen** kuuluvat kristinuskon opit ja uskomukset sekä niiden ylläpitäminen ja välittäminen eteenpäin samalla vahvistaen kristityn identiteettiä. Kasvatettaville halutaan antaa tietoa hyvästä ja rakastavasta Jumalasta, joka on sekä Luoja että Lunastaja. **Rituaalinen ulottuvuus** tarkoittaa kristillisiä tapoja ja perinteitä. Kristillisyyttä voidaan toteuttaa kirkkovuoteen sisältyvien tapahtumien seuraamisella, osallistumalla jumalanpalveluksiin, rukoilemalla tai laulamalla hengellisiä lauluja ja virsiä. **Kokemuksellinen ulottuvuus** pitää sisällään sekä kasvatussuhteen tunnemaailmaan ja ilmapiiriin liittyvät asiat, että Jumalan suuren rakkauden ja läsnäolemisen. Kokemus turvallisesta ja rakastavasta Jumalasta auttaa lasta kasvattamaan omaa luottamusta elämään ja tulevaisuuteen. (Muhonen & Tirri 2008, 77 - 79.)

Eettis-moraalinen ulottuvuus pitää sisällään eettisiä periaatteita ja moraalista toimintaa. Rakkauden kaksoiskäskey ja kultainen sääntö ovat tärkeimpiä asioita ihmisten noudatettavaksi. **Huolenpidollinen ulottuvuus** tarkoittaa pääosin kasvatettavan perustarpeista huolehtimista ja sitä, että kasvatussuhde olisi kaikin puolin positiivinen. Kasvatussuhde, jossa huolenpidolla, välittämällä ja rakkauden osoittamisella on suuri merkitys. **Pedagoginen ulottuvuus** tarkoittaa kasvatukseen toteuttamiseen liittyviä sisällöllisiä ja menetelmällisiä ratkaisuja, joiden taustalla vaikuttavat omat periaatteet ja lähtökohdat. (Muhonen & Tirri 2008, 79 - 81.)

3 PÄIVÄKERHON JA RIPPIKOULUN KRISTILLINEN KASVATUS

Tässä luvussa esittelen laajemmin sekä seurakunnan päiväkerhon toimintaa ja sen tarjoamaa kristillistä kasvatusta, että rippikoulun kokonaisuutta, jonka sisältö voidaan tiivistää kolmeen sanaan elämä, usko ja rukous. Päiväkerholaiset ja rippikouluolaiset olivat työni pääasialliset kohderyhmät, joten työni onnistumisen kannalta näiden ryhmien olennaisten piirteiden ymmärtäminen oli ensiarvoisen tärkeää. Lisäksi esittelen lyhyesti perhekerhoa ja sen toimintaa, sillä se tuli hieman yllättäen mukaan työni toteutusvaiheessa. Perhekerhoa voidaan kutsua myös avoimeksi päiväkerhoksi. Rippikoulun tehtävänä on opettaa kristillistä uskoa, joten käsitte- len lisäksi oppimiskäsityksiä, oppimista ja ohjaamista siltä kannalta katsottuna, että näillä asioilla oli suuri merkitys työni käytännön suunnittelussa ja toteuttami- sessa. Alkuun kuitenkin esittelen Seurakuntien Lapsityön Keskus Ry:n strategian, Leikkivä kirkko. Strategian tavoitteena on yhdessä rakentaa sellaista kirkkoa, jossa lapsi saa olla aidosti lapsi ja oppia uusia asioita juuri sellaisella tavalla kuin se on lapselle luontaisinta. Lasten tulisi saada olla aktiivisia toimijoita, jotka toisivat mukanaan sen suuren elämänilon myös muuhun kirkon toimintaan. Strategia an- taa hyvän teoriapohjan sille, miten lapset ja heidän luonnolliset tarpeensa tulevat huomioiduiksi oikeanlaisella tavalla.

3.1 Leikkivä kirkko - strategia

Leikkivän kirkon strategiassa kirkon tulisi olla sellainen, joka toiminnallaan osoit- taisi olevansa lapsuuden suojelija. Kirkko, jossa lapsi saa olla lapsi riittävän pit- kään, eikä häntä kiirehdiä aikuistumaan. Leikkivän kirkon toteutuessa oikealla tavalla, sen elämää ohjaavia arvoja ovat armo, armahtavaisuus, ilo ja toivo. Leik- kivä kirkko ei ole kuitenkaan pelkästään lapsille suunnattu, vaan sen avulla pyri-

tään sukupolvien väliseen elävään vuorovaikutukseen. Leikkivän kirkon jumalanpalveluselämä rikastuttaa lasten ja heidän kotiensa elämää. (Keskitalo 2005, 10.)

Leikkivän kirkon visioon kuuluvat muun muassa seuraavanlaiset aiheet. Meidän tulisi suojella lapsuutta ja tukea lapsen kasvua, sillä lapsuus on ainutlaatuinen ja merkittävä vaihe ihmisen elämässä. Lapsen tulee saada olla hengellisessä kasvusaan ja muussa toiminnassaan juuri oman ikäisensä ja omanlaisensa. Hänellä on oikeus olla pieni, hyväksyty, rakastettu ja tuntea olevansa turvassa. Kasvatuksessa ei saa kiirehtiä, vaan lapselle on annettava aikaa kohdata ja pohtia omaa uskonnollista maailmaansa. Elämä ja lapsi nähdään suurena ihmeenä. Lapsi on seurakunnassa kallisarvoinen aarre, jonka Jumala on luonut. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja ainutkertainen. Lapsen elämä on juuri sellaisenaan tärkeä ja Jumala on kutsunut hänet yhteyteensä. (Ohtamaa ym. 2008, 23 - 24; SLK 2010, 136; Virtanen 2005, 63.)

Meidän tulisi seurata Jeesuksen esimerkkiä ja nostaa lapsi esikuvaksi. Raamatussa kerrotaan kuinka Jeesus kutsui luokseen lapsen, asetti hänet opetuslastensa keskelle ja sanoi:

Totisesti: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, te ette pääse taivasten valtakuntaan. (Matt.18:3.)

Lasten tulisi saada leikkiä kirkko todeksi. Lapsi oppii leikin kautta, jossa tärkeätä on saada etsiä, tutkia, kokeilla, maistaa, juosta, piiloutua, piirtää, kuunnella, laulaa, katsella tai pohtia. Sillä vain sen avulla lapsi pystyy muokkaamaan asioita sellaiseen muotoon, että ne on helpompi ymmärtää ja sisäistää. Leikkiä voidaan pitää jopa kehittymisen edellytyksenä, sillä se vaikuttaa muun muassa älyyn, loogistiedollisiin kykyihin tai minän kehittymiseen. Leikki voi olla aktiivista läsnäoloa ja syvää sitoutumista vaativaa, nautittavaa, jännittävää, mutta aina vapaaehtoista. Leikki voi olla avain luovuuteen, tutkimiseen ja oppimiseen, siitä syystä leikkiä

tarvitaan myös aikuisena. Nykyisin on tarjolla paljon erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa tätä leikkivän kirkon ideaa, sillä apuna voidaan käyttää muun muassa musiikkia, draamaa, kirkkopedagogiikkaa, rukoushelmiä, meditaatiota, erilaisia leikkejä tai Godly Play-menetelmää. (Luukkonen 2005, 99 - 101; SLK 2010, 136.)

Pyhää tulisi saada ihmetellä kaikilla aisteilla, jotka Jumala on meille lahjaksi antanut. Tämä on mahdollista muun muassa kirkkopedagogiikan kautta, jossa pääsee tutustumaan kirkkoon ohjatusti. Siellä saa kohdata tunnetasolla sen, mitä on näkyvässä ja havainnoitavissa. Kirkossa saa olla aktiivinen toimija ja tutkija, eikä enää pelkästään passiivinen tarkkailija tai kuuntelija. Kirkkopedagogiikan ytimen muodostavat kolme perusasiaa. *Vuorovaikutuksellisessa viestinnässä* vierailija tarvitsee onnistuneen kokemuksen saamiseksi avukseen oppaan, joka kertoo riittävästi tietoja kirkkotilasta kaikinensa. *Aika ja kiireettömyys* merkitsevät sitä, että ihmiselle annetaan riittävästi aikaa havainnoida eri asioita ja sisäistää niitä. Voidaan sanoa, että näkemisen laatu korvaa määrän, sillä kaikkea ei tarvitse oppia kerralla. Oppimisen tulisi tapahtua leppoisassa hengessä, jolloin myös aikuinen ihminen saa kokea uudelleen löytämisen ilon. *Hengellisyydellä* tarkoitetaan sellaisia konkreettisia asioita, joilla voidaan toivottaa lapset ja muut tervetulleeksi kirkkoon. Tapoja tähän voivat olla kynttilän sytyttäminen, tuttu lasten hengellinen laulu tai virsi, hiljaisuus tai monet muut keinot riippuen toteuttajasta. (SLK 2010, 136; Lindgren 2005, 94.)

Eläminen tapahtuu Jumalan armosta. Armo ja anteeksiantaminen ovat lapselle tärkeitä, sillä ne tukevat ja eheyttävät lasta niissä tilanteissa, joissa syyllisyys tai paha mieli ovat päällimmäisinä ajatuksissa. Lapsi oppii pyytämään ja antamaan toisille anteeksi. Armollisuuden kautta lapsi voi ymmärtää, ettei hänen tarvitse olla täydellinen. Ihminen on aina keskeneräinen, mutta kasvaa koko ajan kohti suurempaa ihmisyyttä. Arjen keskelläkin lapsella on oikeus ja mahdollisuus koh-

data kaikkivaltias, rakkaudessaan armahtava Jumala. (Harjuvaara 1986, 145; Oh-tamaa ym. 2008, 27; SLK 2010, 136.)

Meidän tulee rakentaa sukupolvien välille siltaa. Meillä kaikilla on yhteinen uskonnollinen perintö, joka tulisi siirtää eteenpäin sukupolvien ketjussa. Se on yhteiskunnan olemassaolon edellytys. Nyky-yhteiskunta korostaa jokaisen ihmisen oikeutta ja kykyä luoda itsenäisesti oma maailmankuvansa ja arvomaailmansa. Huomionarvoista on se, ettei sitä pysty rakentamaan tyhjästä, vaan jostain on saatava sopivat rakennusaineet. Isovanhemmilla on suuri merkitys perinteiden siirtämisessä sukupolvelta toiselle, joten sitä tulisi korostaa ja huomioida erityisellä tavalla. (SLK 2010, 136, 139 - 140.)

Sellaista spiritualiteettia tulisi vahvistaa, jossa lapset rikastuttavat jumalanpalveluselämää ja vastaavasti jumalanpalveluselämä lapsia sekä heidän kotejaan. Tavoitteena olisi luoda siltoja lapsityön omien jumalanpalvelusten ja päämessujen välille. Jumalanpalveluselämällä tulisi vahvistaa lasten Jumala-suhdetta ja lisätä heidän ehtoollisella käyntejään. Lapsi- ja perhetyössä on vankka kokemus hartauksien ja jumalanpalveluselämän järjestämisestä lapsille ja heidän perheilleen. Tätä toimintaa tulisi vaalia seurakunnan aarteena, jolla tulisi olla rikastuttava vaikutus koko seurakunnan hartaus- ja jumalanpalveluselämään. Lastenkirkon elementit voivat koskettaa myös aikuisia. Kaiken toiminnan taustalla on Jumalan rakkaus, joka kutsuu kaikkia ihmisiä erottelematta kirkkoon. Jokainen saa tulla juuri sellaisenaan kuin on. (Lindfors 2005, 119 - 121; SLK 2010, 140.)

3.2 Päiväkerho

Päiväkerho on seurakunnan lapsityön järjestämää toimintaa 3 - 6 -vuotiaille lapsille. Kerholaiset kokoontuvat arkisin kahdesta neljään kertaan viikossa. Kerhotoiminnalla on edelleen tärkeä asema kirkon varhaiskasvatuksen piirissä sen tavoittaessa vuonna 2011 27 % 3 - 5 – vuotiaista lapsista. Viime vuosien aikana kuitenkin lasten osallistuminen päiväkerhoihin on vähentynyt muun muassa kunnallisen päivähoito-oikeuden laajentuessa sekä maksuttoman esiopetuksen myötä. Päiväkerho on lapsen kasvupaikka, jossa lapsesta välitetään aidosti. Kerhossa jaetaan lapsuuden ilon kokemuksia sekä samalla vaalitaan lapsen hengellistä herkkyyttä. Päiväkerhon kautta lapsi alkaa rakentaa omaa suhdettaan seurakuntaan. Lapsi saa kokemuksen siitä, että hänet kohdataan kokonaisvaltaisesti ja juuri hänen ikäkautelleen sopivalla tavalla. Kerhossa on monenlaista toimintaa. Kerhossa muun muassa leikitään, askarrellaan, liikutaan, ulkoillaan, luetaan, lauletaan, rukoillaan, hiljennytään ja retkeillään. Kerhotilasta muodostuu lapselle tärkeä paikka eri tavaroineen ja symboleineen. (Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 140 - 141; Sakasti 2012; SLK 2012a.)

Kerhossa syntyvät ystävyysuhteet, niin muihin lapsiin kuin ohjaajiin, ovat lapselle hyvin tärkeitä. Kerho kasvattaa lasten sosiaalisia taitoja ryhmässä toimimisen myötä. Päiväkerho tukee kotien antamaa kristillistä kasvatusta. Vanhempien mielestä päiväkerhon vahvuudet ovat sen kristillisissä arvoissa sekä siinä, että lapset saavat kerhosta kokemuksia ja aineksia oman elämänkatsomuksensa rakentamiseen. Useat vanhemmat haluavat tuoda lapsensa päiväkerhoon, jotta lapsi saisi sieltä hyvän lähtökohdan elämälleen. Päiväkerhon tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia toiminnan perustuessa kristilliseen ihmiskäsitykseen. Päiväkerho on lapsen vertaisryhmä, jossa lasten välille syntyy luonteva yhteys kaiken yhteisen tekemisen kautta. (Sakasti 2012; SLK 2012a.)

Kasvatuskumppanuus

Päiväkerhon toteuttama kristillinen kasvatusta tapahtuu yhteistyössä vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden kautta. Tässä kumppanuudessa voidaan painottaa yhteistä ja jaettua vastuuta lapsen kristillisessä kasvatuksessa, jossa tuetaan toinen toisiaan. Nykyisin vanhemmilla on entistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua kerhotoimintaan. Kerhokauden alussa järjestetään yhteisiä tapaamisia lastenohjaajan kanssa, jolloin vanhemmilla on mahdollisuus kertoa omista odotuksistaan päiväkerhon suhteen. Keskusteluissa tulee usein esille vanhempien toiveet saada tukea kristilliseen kasvatukseen, mutta samalla myös lapsen koko kehitykseen. Keskustelut muodostuvat tärkeäksi pohjaksi sille, että vanhemmat ja ohjaajat sitoutuvat yhdessä lapsen kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Sen kautta muodostuu helpommin yhteinen näkemys lapsen kasvatuksesta ja se avaa mahdollisuuden jatkuvaan vuorovaikutukseen ja yhteydenpitoon. Tapaamiset ovat tärkeitä myös lapsille, sillä se luo heihin turvallisuuden tunnetta ja luottamusta, kun heille tärkeät ihmiset tuntevat toisensa. (SLK 2012b.)

Kristillinen kasvatusta

Päiväkerhon kristillinen kasvatusta ei tarkoita sitä, että lapsi on varustettu kaikella sillä kristillisellä tiedolla, jota elämän aikana tarvitaan. Päiväkerhossa pyritään luomaan lapselle sellainen perustusta, jonka päälle myöhempi oppiminen ja kasvu voi rakentua. Lapsi oppii pääosin kokemusten ja tunteiden kautta. Kristillinen kasvatusta vaatii miellyttävän ja turvallisen ilmapiirin, jossa lapsi uskaltaa omaksua tietoa Taivaan Isästä ja Jeesuksesta. Mikäli olosuhteet eivät ole suotuisia oppimiselle, lapsi tuntee epävarmuutta ja alkaa torjua asioita. Lastenohjaajan tulee antaa lapsille läheisyyttä, vaikka syliin ottamisen tai kasvokkain olemisen kautta, joka antaa lapselle kokemusten Jeesuksen rakkaudesta ja lämmöstä. Uskon perustuuksien välittäminen on usein aika teoreettista ja asiat ovat vaikeita lasten ymmärtää, joten lapsen tulee saada kysyä ja tulla kuulluksi. Lasten kanssa on hyvä

yhdessä pohtia näitä asioita, vaikka aina ei oikeata vastausta olisi edes tiedossa. Lastenohjaajan on otettava tosissaan se asia, että lapsella on tietoisuus toisesta todellisuudesta, joka voi herättää kysymyksiä ja ihmetystä. (Harjuvaara 1986, 146; SLK 2012c.)

Monilla lapsilla saattaa olla myös vääristyneitä ajatuksia uskontoon liittyen. Vääristymät ovat voineet syntyä esimerkiksi siinä, että kukaan ei ole vastannut lapsen mieltä painaviin kysymyksiin tai sitten on aina puhuttu Jumalasta, joka rakastaa vain kilttejä lapsia ja rankaisee tuhmia. Lastenohjaajan tulee lempeästi ja määrätietoisesti korjata näitä virheitä ilman, että kyseenalaistaa muiden arvovaltaa. Raamatun kertomuksien välittäminen ja opettaminen on lapsille tärkeää uskon kehittymisen kannalta. Kuitenkin maaperän, johon tämä sanan siemen kylvetään, on oltava sellainen, jossa siemen voi itää ja kasvaa. (Harjuvaara 1986, 146; SLK 2012c.)

Raamatusta löytyy perusta uskontohetkiin. Toisaalta uskontohetkien tulee liittyä myös lapsen arkeen ja todellisuuteen, joten lastenohjaajalta vaaditaan hyvää osaamista, jotta nämä kaksi osa-aluetta saadaan liitettyä toisiinsa. Raamatun kertomukset tulee valita sen mukaisesti, millä kehitystasolla kuulija on. Kun kyseessä on lapsi, joka on vasta tutustumassa Pyhään kirjaan, sopivia kertomuksia ovat ne, joissa Jumala nähdään hyvänä ja turvallisenä isänä. Myös kertomukset Jeesuksesta, joissa hän tekee ihmetekoja ihmisten auttamiseksi, antavat lapselle kuvan lähimmäisiään rakastavasta Jumalan pojasta. Päiväkerhon keväässä korostuvat Jumalan luomisen ihmeet, joista voidaan lukea, mutta myös käytännössä yhdessä katsella ja seurata. Päiväkerhossa käsitellään myös eettisiä kysymyksiä, jolloin Raamatun kultainen sääntö nousee luontevasti esille ja sopii pienillekin lapsille. Raamatun kertomusten avulla on mahdollista käsitellä myös tämän päivän elämänskysymyksiä. Elämässä voi joutua kokemaan myös pettymyksiä, esimerkiksi vanhempien avioeron, jonka kautta lapsi saattaa tuntea pelkoa yksinjäamisestä tai

hylätyksi tulemisesta. Sopivalla Raamatun kertomuksella, jossa henkilöt kohtaavat vaikeuksia, mutta selviävät niistä, voidaan tukea myös lapsen omaa selviämistä. (Wennermark 2004, 139 - 142.)

Kastekäskyn mukaisesti kristillisen kasvatuksen tavoitteena on tehdä ihmisistä Jeesuksen opetuslapsia. Lapselle annetaan valmiuksia elämän ymmärtämiseen, jossa kristillinen usko on luonnollisesti yhtenä osa-alueena. Päiväkerhossa vahvistetaan lapsen seurakuntayhteyttä, jossa koko perheelle on paikka seurakunnassa. Päiväkerhossa lapsi saa olla luvan kanssa keskeneräinen. Lapsille ei tule antaa valmiita ohjeita ja kaavoja siihen, miten elämässä tulisi toimia ja miten se tulisi rakentaa. Päiväkerhon tehtävänä on tarjota rakennusaineita, joista lapsi saa itse valita ja häntä rohkaistaan etsimään rohkeasti omaa tietänsä seurakuntayhteydessä ja Jumalan johdatuksessa. (Harjuvaara 1986, 147.)

Lapsen hengellisyys

Lapsen hengellisyys voi tarkoittaa muun muassa uteliaisuutta, valppautta, tutkimista tai leikkimistä, mutta myös herkkyyttä kohdata kauneutta, pyhyyttä, näkymätöntä ja tuonpuoleista. Hengellisyyteen kuuluvat olennaisesti myös mysteerit, symbolit, mielikuvitus ja erilaiset rituaalit. Hengellisyyttä voidaan pitää lapsen luontaisena piirteenä, joka voi herkistyä monenlaisista elämään liittyvistä asioista, kuten iloista, suruista, peloista, kuolemasta, varjeluksesta tai erilaisista kokemuksista. Myös erilaiset toiminnot voivat edistää hengellisyyttä, kuten jumalanpalveluselämä, rukoileminen, laulaminen tai leikkiminen. Lapsityössä rukouksella on suuri merkitys, sillä se on aidoimmillaan se tapahtuma, jossa uskonelämä kasvaa ja kehittyy sekä Jumala koskettaa lapsen maailmaa. Rukouksesta tulee luonnollinen ja aito osa lapsen elämää. Lapset eivät opi rukousta opetuspuheiden kautta, vaan siihen tarvitaan ulkoapäin tulevia vaikutteita, rituaaleja ja tapoja. Kasvatuksella tulisi vahvistaa lapsen luontaista tapaa toimia mielikuvituksen ja luovuuden

kautta suuntautuen myös hengellisyyteen. Kaiken tämän elämyksellisyyden rinnalla, lapsi tarvitsee myös tietoa uskon sisällöstä. (Jokela 2004a, 160; Ohtamaa ym. 2008, 12.)

Lasten liturgisen maailmat

Lapsi tarvitsee liturgisia maailmoja eli ulkoisia paikkoja ja tapoja harjoittaa uskontoaan. Mitä enemmän näitä maailmoja on, sitä parempi on ympäristö lapsen uskonnollisen kasvun kannalta. Ensimmäisenä liturgisena maailmana voidaan pitää iltarukousta, joka toistuu ilta illan jälkeen. Illan viimeiset hetket ja sen tunnelma jäävät usein lapselle päällimmäiseksi uniin ja alitajuntaan, joten iltarukoushetki tarjoaa hyvän mahdollisuuden luoda rauhallinen ja myönteinen tunnelma ennen nukahtamista. Leikki tulisi lopettaa hyvissä ajoin ja vanhemman tulisi varata riittävästi kiireetöntä aikaa olla läsnä lapsen iltatoimissa ja vuoteen vieressä. (Kinnunen 2011, 53; Jokela 2004a, 160.)

Toisen liturgisen maailman muodostaa kirkkovuoden vietto. Lapsi oppii ensin ulkoiset tavat ja laulut sekä tutustuu sen jälkeen siihen kuuluviin kristillisiin riitteihin. Kirkkovuosi esittäytyy päättymättömänä ympyränä, jossa uskon peruskertomukset tapahtuvat aina ensimmäisen kerran ja niihin liittyvät tarinat ja sadut kerrotaan aina uudelleen. Kertomukset ovat Raamatun ja uskon peruskieltä, jolla lapselle välitetään kristillisen uskon perusajatukset. Jatkuvan toiston myötä, lapsi kykenee syventymään pyhiin kertomuksiin rauhassa ja käyttämään sitä tietoa hyödyksi omissa rukouksissaan. (Jokela 2004a, 160.)

Kolmas ja keskeisin liturginen maailma on kuitenkin varsinainen jumalanpalveluselämä. Se näyttäytyy lapselle useimmiten päiväkerhojen hartauksien muodossa, mutta lisäksi myös kotona ja erilaisissa seurakunnan tilaisuuksissa. Lapselle merkitsee paljon alttari eri symboleineen. Alttarin tulee olla sellainen, että lapsi voi

pysähtyä sen ääreen ja olla läsnä Jumalan edessä. Ristinmerkin tekeminen, käsien ristiin laittaminen rukouksessa, Jumalan ylistäminen seisomalla, siunatuksi tuleminen kosketuksella, kynttilän sytyttäminen, yhteinen laulu sekä monet muut konkreettiset asiat auttavat lasta syventymään uskoon omassa elämässään. Lasten ja aikuisten tulisi oppia perusrukoukset ulkoa, joista Isä Meidän - rukous muodostaa koko rukouselämämme ytimen. Sitä voidaan pitää rituaalisena rukouksena, koska sitä käytetään ja toistetaan yhä uudelleen. (Jokela 2004a, 161 - 162.)

3.3 Perhekerho

Perhekerhon nimissä voi tapahtua monenlaista toimintaa. Toiminta on yleensä kokoontumisia, joissa kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat ja heidän alle kouluikäiset lapset ovat yhdessä kerhossa. Perhekerhoihin voivat osallistua myös perhepäivähoitajat, isovanhemmat tai vaikka kummit lapsiensa kanssa. Perhekerhon eri muotoja ovat muun muassa aikuinen ja lapsi - kerho, jossa osa ajasta toimitaan yhdessä, mutta lisäksi on kummallekin osapuolelle suunnattua toimintaa sekä avoin kerho, jossa toimitaan koko ajan yhdessä. Perhekerho on matalan kynnyksen kohtaamispaikka ja vertaistukiryhmä, jossa on mahdollista kerätä voimia, saada tukea omaan elämäntilanteeseen ja kasvatuksen haasteisiin. Perhekerho toteuttaa seurakunnan kasteopetusta. Perhekerhoa voidaan pitää ensimmäisenä väylänä vanhempien tukemisessa heidän kristillisessä kasvatustehtävässään lastensa suhteen. Perhekerho sisältää yhteisen kirkkohetken sekä sen lisäksi monenlaista tekemistä, teemojen käsittelyä ja yhdessäoloa. Kerhossa kävijät ovat pääasiassa nuoria lapsiperheitä, joita ei välttämättä muuten seurakunnan toiminnassa kohdata. Tästä syystä tämän mahdollisuuden käyttäminen on seurakunnassa erittäin tärkeää. (Heikkilä, Lindfors, Saarinen & Taipale 2000, 16 - 17; Sakasti 2013.)

Perheen kehittyminen alkaa yleensä ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen, jolloin perhe etsii omia rajojaan ja tapojaan toimia perheenä. Kodissa kasvetaan ihmiseksi ja siellä toteutuu nykypäivän kristillisuus, jolloin seurakunnan olisi hyvä olla aktiivisesti mukana tässä kehityksessä ja perheen tukena. Perhekerho välittää nykyaikaista kristillistä perinnettä eteenpäin, mutta samalla se voi tukea perhettä ihmissuhteissa ja sitoutumisessa oman perheen jäseniin. Lisäksi se voi antaa välineitä omien voimavarojen löytämiseen, kasvatuksen toteuttamiseen, uskon ja hengellisen elämän vahvistamiseen. Perhekerhon jäsenistö saattaa vaihdella suuresti perheiden tilanteista riippuen, joku jää pois ja joku tulee tilalle. Ikäjakauma kerhossa vaihtelee vauvasta vaariin, jolloin sukupolvet kohtaavat toisiaan luontevasti ja laajasti eri työaloja ylittäen. (Heikkilä ym. 2000, 16 - 17.)

3.4 Rippikoulu

Rippikoulu on kirkon kasteopetusta. Kirkolla on velvollisuus opettaa kastettua ymmärtämään sitä millainen lahja kasteessa on annettu. Kasteopetuksen tavoitteena on johdattaa nuoret mukaan kirkon toimintaan, diakoniaan ja jumalanpalvelusyhteyteen sekä tukea heidän elävää ja tietoista kirkon jäsenyyttä. Rippikoulun opetuksella ei ole tarkoitus tuoda pelkästään esille kristillistä tietoa, vaan rippikoulu on kaikinensa osa kirkon hengellistä elämää ja sielunhoidollista toimintaa. Rippikouluryhmä on pienoiseurakunta, joka kuulee Jumalan sanaa, elää sakramenteista, rukoilee ja viettää yhteistä jumalanpalvelusta. Opetuksen kautta nuori pyritään liittämään seurakunnan uskontunnustukseen, jossa Jumala antaa vastauksen kasteessa annettuun lupaukseen pelastuksesta. Rippikouluun kuuluu olennaisesti ehtoollisopetus, jonka tavoitteena on, että nuori osaa erottaa sakramentin tavallisesta ateristiasta ja saa siten luvan päästä ehtoolliselle. (Engström, Pyysiäinen, Repo & Ryhänen 2003, 7 - 8; Turunen, Jokela, Kallinen, Lossi, Poutiainen, Pruuki, Tuovinen, Rissanen & Toivanen 2001, 5 - 10.)

Rippikouluun osallistutaan yleensä sinä vuonna, kun nuori täyttää 15 vuotta. Nuori voi käydä rippikoulun, vaikka häntä ei olisi kastettu, mutta jos nuori haluaa tulla konfirmoiduksi, tulee hänet kastaa ennen sitä. Rippikoulu tavoitti vuonna 2011 jopa 83 % suomalaisista nuorista. (Palmu ym. 2012, 150; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013.)

Kaste ja konfirmaatio kuuluvat yhteen, sillä kummassakin toimituksessa on kyse samasta Jumalan armosta. Konfirmaatiolla tarkoitetaan rippikoulun päätteeksi järjestettävää juhlaa, mutta se tarkoittaa myös vahvistamista. Konfirmaatio sisältää eri elementtejä, joita ovat siunaus, kätenpäälle paneminen, uskon tunnustaminen sekä esirukous, jotka tukevat toinen toisiaan ja joiden avulla on helpompi ymmärtää konfirmaation merkitystä. Nuori saa rippikoulussa kasteopetusta, jonka jälkeen hänestä tulee konfirmaation kautta Jeesuksen seuraaja. Nuori yhtyy samaan uskontunnustukseen, joka on vanhempien ja kummien toimesta luettu jo hänen kastetilaisuudessaan ja näin hänestä tulee uusi lenkki sukupolvien ketjuun. Konfirmaatiossa nuori tunnustautuu henkilökohtaisesti kristilliseen uskoon, jossa hän luottaa Jumalan lupauksiin ja pelastavaan voimaan sekä turvautuu Kristukseen. Usko on Jumalan lahja ihmisille ja vain uskossa on mahdollista ottaa Jumalan armo ja vanhurskaus (=oikeamielisyys) vastaan. Jumala vahvistaa nuorta siunauksen ja Sanan kautta uskossa ja uudessa elämän tilanteessa. Koko seurakunta rukoulee nuorten puolesta. (Engström ym. 2003, 7; Jolkkonen 2004, 29; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012c.)

Konfirmaation kautta nuorelle tulee muutamia oikeuksia. Nuori saa käydä itsenäisesti ehtoollisella. Nuori on voinut käydä ehtoollisella jo aiemminkin, mutta se on tapahtunut yhdessä vanhempien tai hänen kristillisestä kasvatuksestaan huolehtineiden henkilöiden kanssa. Rippikoulu ja konfirmaatio antavat oikeuden toimia kummina sekä mahdollistavat kirkollisen avioliittoon vihkimisen. Nuori voi

myös täytettyään 18 vuotta asettua ehdokkaaksi seurakunnan luottamustoimiin. Rippikoulun käynyt nuori voi hakea seurakunnan isoskoulutukseen ja toimia sen jälkeen itse rippileireillä isosena eli ryhmänohjaajana. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012c.)

Rippikoulun tavoitteet ja tehtävät

Rippikoulun yleistavoitteena on, että nuori vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä.

Rippikoulun tehtävänä on opettaa nuorille kristillistä uskoa, uskoa ja luottamusta Jumalaan. Rippikoulun kokonaisuuteen kuuluu olennaisena oppi, etiikka ja rukous. Ilman oppia Jumala olisi tuntematon, eikä tuntemattomaan voi uskoa tai turvautua. Etiikan puute jättäisi lähimmäisen vaille apua ja ilman rakkautta, jolloin usko kuihtuisi pois tai menettäisi merkityksensä. Ilman rukousta ja jumalanpalvelusta usko kaventuisi pelkäksi kylmäksi ajatukseksi tai ahdistavaksi asiaksi. Rippikoulua voidaan kutsua myös rukouksen kouluksi, sillä nuoren tulisi uskaltaa oman rukouksen kautta turvautua Jumalaan ja löytää tiensä yhteiseen jumalanpalvelukseen. Rukous, hengellinen elämä ja spiritualiteetti antavat rippikoululle sen erityisluonteen, jossa opettajat ja nuoret yhdessä vahvistuvat yhteisessä uskossa Jumalan edessä. Hengellinen elämä kehittyy sekä yksityisyydessä että yhteydessä rippikouluryhmään. (Jokela 2004b, 59; Jolkkonen 2004, 19 – 22; Turunen ym. 2001, 17.)

Rippikoulussa Jumalan sana kohtaa nuoret monilla eri tavoilla ja menetelmillä, joiden tulisi liittyä nuoren elämään. Sillä vain sen kautta asioista tulee helpommin ymmärrettäviä ja sisäistettäviä. Jumala voi tulla nuorelle läsnä olevaksi mietiskelyn, rukouksen, jumalanpalveluksen, Raamatun lukemisen, opetuksen, keskustelun, sielunhoidon, draaman tai monen muun toimintamuodon välityksellä. Raa-

mattu on rippikoulun peruskirja sekä rukous- ja jumalanpalveluselämän lähtökoh-
ta. (Turunen ym. 2001, 5 - 10.)

Rippikouluopetuksen tavoitteena on, että nuori ymmärtää kirkon keskeisiä perus-
asioita. Opetuksen taustalla vaikuttavat Raamattu, Katekismus sekä Virsikirja.
Rippikoulun perustan muodostavat elämä, usko ja rukous, jotka rakentuvat Kate-
kismuksen pääosiin; kymmeneen käskyyn, uskontunnustukseen ja Isä meidän –
rukoukseen. Nämä osa-alueet kuuluvat jokaiseen opetushetkeen, sillä ne edellyt-
tävät ja vahvistavat toisiaan. Käskyt ilmaisevat luonnollista lakia, mutta niihin
sisältyy myös uskon ja rakkauden vaatimus. Nuoret tutustuvat elämään liittyvään
etiikkaan ja moraaliin. Uskontunnustuksen kautta nuoret saavat vastauksia us-
konnollisiin kysymyksiin. Uskon sisällön opetus tapahtuu kolminaisuusopillisesti
luomisen, lunastuksen ja pyhityksen kautta. Sen tulee kytkeytyä kiinteästi luon-
nolliseen jumalantuntemiseen ja nuorten elämäkysymysten käsittelyyn. Isä mei-
dän – rukous luo pohjan kaikelle rippikoulun hengelliselle elämälle, sen opettami-
selle ja harjoittamiselle. Jumalanpalvelus- ja rukouselämä liittyy myös nuorten
elämän ja uskonkysymyksiin. Näistä Katekismuksen pääosista muodostuu niin
sanotut kolme koria. Jokaisesta korista tulisi ottaa materiaalia, jotta saadaan kolme
erilaista, mutta toisiaan täydentävää näkökulmaa opetettavaan asiaan. (Turunen
ym. 2001, 5 - 10.)

Oppimiskäsitykset ja oppiminen

Rippikouluissa ei sitouduta yhteen oppimiskäsitykseen, vaan niissä hyödynnetään
konstruktivistista teoriaa. Siihen liittyvät kokemuksellinen, sosiaalinen ja konteks-
tuaalinen oppiminen. Oppimisessa on tärkeää, että oppija on itse aktiivinen,
hankkii tietoa ja muokkaa sitä itselleen sopivaan muotoon. Oppimista tapahtuu
koko ajan, tietoisesti ja tiedostamatta. Rippikoulussa nuori rakentaa kuvaa kristil-
lisestä uskosta, kirkosta ja seurakunnasta. Nuorella on rippikouluun tullessaan jo

jonkinlainen tietopohja kristillisestä uskosta, joten uusi opittu tieto tulisi suhteuttaa aikaisemmin opittuun tietoon. Toisaalta myös aiemmin opittu tieto auttaa tulkitsemaan ja ymmärtämään uutta tietoa. Oppimistilanteessa myös ilmapiirillä on suuri vaikutus motivaatioon, joten varsinkin rippikoulun alkuvaiheessa on kiinnitettävä huomiota avoimen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen. (Pruuki 2010, 56 - 57.)

Oppimisprosessissa voidaan nähdä kolme osa-aluetta orientaatio-, prosessointi- ja jäsentymisvaihe. Orientaatiossa oppijalle palautetaan mieleen jo aiemmin opittuja asioita ja kokemuksia. Prosessointivaiheessa oppija muokkaa ja suhteuttaa uutta ainesta aiemmin opittuihin asioihin samalla niitä korjaten ja tuottaen uusia ratkaisuja. Jäsentymisvaiheessa uusi aines on vuorovaikutuksessa entisen tiedon kanssa, jolloin tapahtuu tietojen täydentymistä ja uusien rakenteiden muodostumista. Muistiin tallentuu uudet ja olennaisimmat tiedot. (Pruuki & Tirri 2004, 39.)

Konstruktivistisen teorian rinnalla on hyvä nostaa esille myös kontekstuaalista oppimisteoriaa, koska se painottaa erityisesti oppimisen yhteyttä siihen tilanteeseen, jossa sitä olisi tarkoitus hyödyntää. Oppiminen on tehokkaampaa ja mielekkäämpää, mikäli se tapahtuu aidossa tilanteessa. Rippikoulussa nuorille luonnollisin konteksti on heidän oma elämänsä ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Kontekstuaaliseen oppimiseen kuuluu osallistuminen ja esineellistäminen. Osallistuminen tarkoittaa sitä, että rippikouluaijana osallistutaan oikeasti seurakunnan rukous- ja jumalanpalveluselämään. Nuorille tehdään tutuksi kirkkovuoden eri pyhäpäivät ja sitä kautta opitaan kristinuskon perusteita, symboliikkaa ja virsiä. Esineellistämisen kautta nuori oppii tuntemaan myös abstrakteja käsitteitä tai ajatuksia. (Engström ym. 2003, 10; Pruuki & Tirri 2004, 41.)

Kristittyinä kasvamisen voimavarana ja perustana pidetään seurakuntaan kuulumista ja sen toimintaan osallistumista, joten tärkeää olisi jo rippikouluaikana löytää oma paikkansa seurakunnasta. Isosilla ja heidän toimimisellaan leireillä on suuri merkitys nuorten maailmassa. Isokset ovat esimerkkeinä ja roolimalleina, jolloin he tuovat parhaiten esille nuoren kristityn elämän. Isoskoulutus ja toimiminen isosena rippileirillä ovat erityisiä mahdollisuuksia kasvattaa kristityn identiteettiä ja vahvistaa seurakuntayhteyttä. (Engström ym. 2003, 10 - 11.)

Rippikoulussa on ennen ollut yleisesti käytössä behavioristinen oppimiskäsitys, jonka mukaan oppija on pääasiassa vain tiedon vastaanottaja ja opettajan tavoitteena on lisätä oppijan tietomäärää. Oppimisprosessissa nuori säilöö tietoa ja varastoi sitä omaan mieleensä. Rippileirille hyvin tyypilliset ulkoläksyt edustavat kuitenkin tätä käsitystä, jossa kristinuskon perusasiat opetellaan ulkoa ja kristillinen traditio siirtyy eteenpäin. (Engström ym. 2003, 9 - 11; Pruuki 2010, 58.)

Opetus ja ohjaaminen

Ohjaajan tärkeimpänä tehtävänä rippikoulussa on edistää nuoren oppimista niin kristillisessä uskossa kuin omassa elämässään. Ohjaajan tulisi pystyä asettumaan nuoren asemaan ja lähtemään liikkeelle siltä tasolta, missä nuoret ovat tällä hetkellä. Jos ohjaaja lähtee liikkeelle liian vaativista asioista ja käsitteistä, eikä muista niitä havainnollistaa, ei nuori kykene asioita sisäistämään tai oppimaan. Ohjaaja oppii myös itse opetustilanteista. Opettaminen ei kuitenkaan anna välttämättä takuuta siitä, että oppimista tapahtuu. Opiskeltavan aineksen tulisi olla sellaisessa muodossa, että se on nuorelle mielekästä ja helposti sisäistettävää. Oppiminen voi olla pintapuolista, jolloin tieto häviää yhtä nopeasti kuin se on tullut. Tai sitten oppiminen on syvällistä, jolloin sillä on pitkäkestoisia vaikutuksia nuoren elämään. Tärkeää kaikessa opetuksessa olisi lähteä liikkeelle nuorten kysymyksistä ja ajatuksista, jolloin oppiminen on luontaista ja antoisaa. Ryhmä muodostuu aina

erilaisista nuorista ja oppijoista, jotka tulisi pystyä huomioimaan sekä yksilöinä että ryhmänä. (Pruuki & Pruuki 2005, 19 - 21.)

Rippikoulussa työtavan valinnalla on suuri merkitys, mutta yhteistä näille kaikille on palvella oppimista. Työtapoja voivat olla ohjaajajohtoiset, oppijakeskeiset ja yhteistoiminnalliset menetelmät. Ohjaajajohtoisen työtavan tyypillisin muoto on luento, jossa ohjaaja on aktiivinen, mutta oppilaat saattavat olla väsyneitä kuuntelemiseen. Ohjaajan tulisi pystyä aktivoimaan oppilaita ja saada heissä käynnistymään sisäinen oppimisprosessi, jonka kautta oppimista voi tapahtua. Oppijakeskeisillä menetelmillä edistetään oppijan omaehtoista kokemusten ja tiedon hankintaa. Yhteistoiminnallisessa menetelmässä ohjaaja voi auttaa oppilasta samanaikaisesti jakamaan aikaisempia tietoja ja kokemuksia toisten kanssa, jäsentämään niitä uudelleen sekä edistämään uusien kokemusten ja tiedon syntymistä. (Pruuki & Pruuki 2005, 28.)

Opetusta voidaan ryhmitellä myös sosiaalimuodon perusteella, joita voivat olla muun muassa suurryhmäopetus, pienryhmätyöskentely tai yksilöllinen työskentely. Suurryhmäopetuksessa eli frontaaliopetuksessa opetus tapahtuu vuorovaikutuksessa koko ryhmän kanssa, jolloin oppimisen pitäisi edetä kaikilla samanaikaisesti opettajan toimiessa vuorovaikutuksen ohjaajana. Suurissa ryhmissä haittana on vähäinen vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken. Pienryhmätyöskentelyn etuina ovat aktiivinen vuorovaikutus, ryhmäytyminen sekä yhteistyötaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittyminen. Pienryhmätyöskentelyn onnistumiseksi ja tuloksien saamiseksi on ohjaajalta tultava selkeä tehtävänanto, mutta myös työskentelyn aikana on oltava mahdollisuus kysyä neuvoja. Opettaja valvoo työn etenemistä, mutta työskentelyn vastuu on ryhmällä. Ohjaajan rooli korostuu tehtävien purkuvaiheessa, sillä tuotoksista on päästävä eteenpäin ja löydettävä ne syvemmät merkitykset. Yksilöllisessä työskentelyssä jokainen on vastuussa omasta työs-

tään ja saa toimia omien kykyjensä mukaisesti. Työskentelyn aikana voi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, mutta on mahdollista saada myös henkilökohtaista ohjausta. (Vuorinen 1993, 76, 93 - 95, 107.)

Sanallinen ilmaisu on opetukselle välttämätöntä ja luontaista, mutta sitä ei tulisi käyttää ainoana opetusmuotona. Sanalliseen ilmaisuun kuuluvat muun muassa esittävä ja kyselevä opetus. Esittävään opetukseen kuuluva luento on yleisesti käytössä silloin, kun kyseessä on suuri ryhmä kuuntelijoita. Luentoa voidaan pitää hyvänä vaihtoehtona silloin, kun opetuksen tavoitteet ovat pääasiassa tiedollisia ja tarkoituksena on kertoa paljon uutta asiaa suhteellisen nopealla aikataululla. Jotta kuulijoiden olisi helpompi sisäistää opetettavaa asiaa, tulisi aihetta tukea jollain menetelmällä. Nykyisin hyvänä tukena on PowerPoint-esitys. Opettajan on hyvä pohtia myös sitä, käsitelläänkö paljon asioita pinnallisesti vai valitaanko vain muutamia syvempään käsittelyyn. Oppimista on kuitenkin vaikea arvioida, joten sitä on hyvä tukea aiheeseen liittyvällä työskentelyllä. Kyselevällä opetuksella voidaan oppilaiden aikaisempia kokemuksia aktivoida ja suunnata oppimista eteenpäin. Kysymysten avulla nuorilta on mahdollista saada lisätietoja ja sellaista materiaalia, jota voi jalostaa eteenpäin. (Pruuki & Pruuki 2005, 30 - 31; Vuorinen 1993, 111 - 112.)

4 KASTE JA KUMMIUS

Tässä luvussa käsittelen kastetta ja kummiutta, sillä ne kuuluvat luonnollisesti yhteen. Kaste on tärkein kirkollinen toimituksemme ja se muodostaa koko uskonelämämme perustan. Kasteessa me olemme saaneet kummit. Kummien tehtävänä on osallistua vanhempien ja seurakunnan kanssa kummilapsen kristilliseen kasvatukseen, unohtamatta kuitenkaan muita tärkeitä arkiseen elämään liittyviä asioita ja tehtäviä. Olen yrittänyt käsitellä kummiainetta ymmärrettävällä ja käytännönläheisellä tavalla, josta jokainen maallikkokummi voisi saada virikkeitä oman kummissuhteen ylläpitämiseen ja hoitamiseen. Kummius ei ole ikävä velvoite, vaan uskomattoman hieno haaste.

4.1 Kummiuden historia

Kummijärjestelmä on luultavasti syntynyt jo toisella vuosisadalla. Silloin Justinus Marttyyri on puhunut henkilöistä, joiden tuli kertoa kasteen toimittajalle kaikki tiedot, mitä heillä oli kastettavasta henkilöstä. 200-luvun alkupuolelta lähtien on kummeista käytetty nimityksiä *sponsor*, takaaja tai *susceptor*, huolehtija. 400-luvulla näiden nimitysten rinnalle on tullut myös *testis*, todistaja sekä *adducens*, johdattaja. (Lempiäinen 2004b, 43 - 44.)

Alkuaikoina kummin tehtävät ovat liittyneet kastetta edeltävään aikaan, jolloin kummin tuli selvittää kastetta haluavan motiivit ja edellytykset kasteeseen. Mikäli kastettava täytti nämä vaadittavat kriteerit, pääsi hän kasteoppilaaksi. Tänä aikana kummin tehtävänä oli johdattaa kastettava sisälle seurakunnan elämään ja uskoon sekä tarkkailla hänen edistymistään ja tarvittaessa todistaa siitä piispalle. Aikuisia kastettaessa kummin tehtävät päättyivät kasteeseen, mutta kun kyseessä oli lapsi-

kaste, kummin tuli yhä edelleen huolehtia lapsen johdattamisesta kristilliseen uskoon ja elämään. Kasteessa ihmisen ajateltiin syntyvän uudestaan, joten kastettavan ja hänen kummiensa välille luultiin samalla syntyvän hengellinen sukulaisuussuhde. 500-luvulla tätä hengellistä sukulaisuutta pidettiin jopa avioesteenä, mutta uskonpuhdistuskirkot hylkäsivät tämän opin Raamattuun perustumattomana. Muuten kummilaitos ja kummien tehtävät ovat säilyneet ennallaan. (Lempiäinen 2004b, 43 - 44.)

4.2 Kaste

Kaste on ehtoollisen ohella toinen evankelis-luterilaisen kirkon sakramenteista eli pyhistä toimituksista. Sakramentit ovat Kristuksen itsensä asettamia ja niissä Jumalan sana yhdistyy aineeseen; veteen, leipään ja viiniin. Jumalan armo ja rakkaus näkyvät sakramenttien kautta. Kaste perustuu lähetyskäskyyn, jossa Kristus kehottaa tekemään kaikki kansat hänen opetuslapsikseen kastamalla ja opettamalla heitä. Kastevesi on aivan tavallista puhdasta vettä, mutta Jumalan sanaan liitettyinä, sillä on pelastava vaikutus. Kastevesi puhdistaa kaikista synneistä. Kasteessa pappi valelee vedellä lapsen päätä kolme kertaa, mikä kuvastaa kasteen toimitusta kolmiyhtheisen Jumalan nimeen. (Katekismus 1999, 84; Repo 2003, 10 - 13.)

Kaste on uskonelämän ja kristittynä olemisen perusta. Kasteessa Jumala kutsuu ihmistä nimeltä, ottaa hänet omakseen ja perillisekseen. Jumala antaa uskon Pyhän Hengen kautta ihmisille lahjaksi, eikä sen toteutumiseen voi omilla toimillaan vaikuttaa. Kastetuista tulee Kristuksen opetuslapsia, kotiseurakuntansa sekä maailmanlaajuisen kristillisen kirkon jäseniä. Ihminen kantaa jo syntyessään mukanaan ihmiskunnan yhteistä syyllisyyttä, mutta kasteessa kaikki saadaan anteeksi ja elämä Kristuksen yhteydessä voi alkaa. Kasteessa ihminen liitetään Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Jumalan Poika on kuollut kaikkien ihmisten

puolesta, mutta hänen voittonsa kuolemasta antaa ihmisille uuden mahdollisuuden. Kaste velvoittaa luottamaan Jumalaan ja elämään esimerkillisesti. Pyhä Henki kulkee aina ihmisten rinnalla herättäen uutta uskoa ja rakkautta, vaikka ihmisten oma usko horjuisi. Kaste kantaa ihmistä läpi koko elämän. (Katekismus 1999, 86 - 88; Repo 2003, 14.)

Kaste voidaan suorittaa vain kerran elämän aikana. Luterilaisessa kirkossa kasteetaan sekä aikuisia että lapsia, mutta suurin osa kastetuista on vauvoja. Vastasyntyneen lapsen kastamisen suositus on noin kahden kuukauden kuluessa syntymästä. Huoltajat päättävät yhdessä siitä, mihin uskonnolliseen yhteisöön he haluavat lapsensa liittää. Alle 12- vuotiaalle lapselle voidaan suorittaa kaste ja ottaa hänet kirkon jäseneksi, mikäli toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen huoltajistaan on kirkon jäsen. Lapsen ollessa 12 – 14 – vuotias, kastamiseen tarvitaan hänen oma kirjallinen suostumuksensa. Kuka tahansa henkilö voidaan kastaa, mikäli häntä ei ole aiemmin kastettu. 15- vuotta täyttäneille henkilöille, jotka haluavat liittyä kirkkoon, suoritetaan nuoren tai aikuisen kaste. Kasteen edellytyksenä on kasteopetus. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012a.)

Yksi kasteeseen liittyvä poikkeustilanne on hätäkaste, joka suoritetaan silloin, kun kastamatonta henkilöä uhkaa kuolemanvaara. Hätäkaste voidaan suorittaa sekä lapselle että aikuiselle ja sen voi toimittaa kirkon jäsen tai muu kristitty, mikäli pappia ei ole saatavilla. Hätäkaste tulee vahvistaa papin toimesta. Hätäkasteen vahvistamistilaisuudessa kastetun nimen voi vielä muuttaa tai silloin vahvistetaan jo annettu nimi sekä nimetään kummit, jos hätäkasteessa läsnä ovat olleet vain todistajat. Lisäksi tilaisuudessa rukoillaan kastetun ja hänen perheensä puolesta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012a.)

Suomessa lapselle voidaan antaa korkeintaan kolme etunimeä, jotka vanhemmat ovat tarkoin miettineet. Kasteessa lasta kutsutaan ensimmäisen kerran virallisesti omalla nimellään. Nimeltä kutsuminen tarkoittaa sitä, että kaste on Jumalan henkilökohtainen lahja lapselle ja jokainen lapsi on oma ainutlaatuinen persoonansa. (Repo 2003, 26; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012b.)

Kasteen symboliikkaa

Kastetilaisuus voidaan järjestää kotona, kirkossa tai jumalanpalveluksen yhteydessä. Kaste on aina jumalanpalvelus, vaikka läsnä olisi vain muutama ihminen. Kotona järjestettävää kastetilaisuutta varten rakennetaan pieni alttari, joka tarkoittaa valkoisella liinalla peitettyä pöytää. Valkoinen liina on merkinä Jumalan pyhydestä, joka kasteessa lahjoitetaan. Pöydälle asetetaan kastemalja, Raamattu ja kastekynttilä, joilla kaikilla on oma symbolinen merkityksensä kastetapahtumassa. Kastemalja on yleensä lasinen tai posliininen, kaunis ja riittävän suuri astia. Kastekynttilä kuvastaa rukousta, mutta myös Jumalan läsnäoloa ja Jeesusta maailman valona. Kynttilää ei ole tarkoitus polttaa kastetilaisuudessa kokonaan, vaan sitä voidaan säästellä tuleville vuosille. Kastekynttilää kutsutaan myös lapsen omaksi rukouskynttiläksi, jonka voi sytyttää nimi- ja syntymäpäivinä muistuttamaan kasteesta ja Jumalan huolenpidosta. Erityisesti kynttilää voi polttaa silloin, kun tarvitsee Jumalan apua elämän vaikeuksissa. Raamattu on Pyhäkirja, josta kasteessa kristillisen seurakunnan jäseneksi ja Jeesuksen opetuslapsiksi tullut lapsi saa tietoa Jumalasta ja hänen rakkaudestaan. Raamatusta löytyy myös Jeesuksen antama kastekäsky, jonka mukaisesti lapsia kastetaan. Lisäksi kastepöydältä löytyy Jumalalle lahjaksi leikkokukkia, jotka kuihtuvat aikanaan kuvastaen samalla elämän katoavaisuutta sekä pieni liina, jolla lapsen pää kuivataan kasteen jälkeen. (Heikkilä ym. 2000, 200 - 201; Repo 2003, 17 - 31.)

Kastetilaisuudessa lapsen päälle puetaan valkoinen kastepuku, joka kuvastaa uutta elämää, mutta se ilmentää myös iloa, kiitosta ja puhtautta. Kastepuku toimii merkinä siitä, että lapsi syntyy Jumalan lapseksi kasteen kautta ja samalla se velvoittaa kulkemaan valossa ja valkeudessa. Monissa suvuissa kastemekko kulkee perintönä sukupolvelta toiselle ja mekon helmaan voidaan kirjailla kaikkien kastettujen lasten nimet. Näin kaste liittyy uuden perheenjäsenen luontevalla ja arvokkaalla tavalla sukuun ja siinä kulkeviin perinteisiin. Tarvittaessa kastemekon voi lainata seurakunnasta. Nykyisin myös papin ja konfirmoitavien alba muistuttaa kasteesta ja kastepuvusta sekä toimimisesta Jumalan antamien lahjojen varassa. (Heikkilä ym. 2000, 203; Repo 2003, 18.)

4.3 Kummi ja kummin tehtävät

Nykyisin kummi - sanaa käytetään monissa eri tilanteissa, sillä sen on huomattu kuvastavan niin läheisyyttä kuin lämminhenkistä suhtautumista johonkin asiaan, eikä pelkästään tavalliseen kumminrooliin. Löytyy muun muassa kummikaupunkeja, kummityöntekijöitä, kummiluokkia, kummiperheitä tai kummioppilaita. Kastekummiudella on kuitenkin pitkät perinteet ja oma historiansa, joten se on aina ollut kirkollisuuteen liittyvä rooli ja tehtävä. Myös kummi - sanalla on jumalallinen tausta, sillä suomenkieleen se on muotoutunut ruotsin sanasta gudmor tai gudfar (= äiti tai isä Jumalan puolelta). (Sihvola & Kukkamaa 2003, 33 - 35.)

Kummiudessa on valtavat resurssit ja voimavarat, mikäli ne pystytään ottamaan käyttöön. Kummeja voi olla noin parin miljoonan kokoinen aikuisjoukko, jota voidaan ajatella lasten ja nuorten omana tukiryhmänä. Tällä hetkellä kuitenkin tämä tukiryhmä on jäänyt pimentoon, eikä heitä juuri näy tai kuulu. Kummiudelle tulisi antaa se arvo, mikä sille oikeasti kuuluu ja sen tehtävän suorittamiseen tulisi kannustaa entistä enemmän. Kummiuden ei pitäisi olla passiivista taustalla oloa, vaan

sen tulisi olla aktiivista yhdessäoloa lasten ja nuorten kanssa, jossa voidaan auttaa puolin ja toisin. (Sihvola & Kukkamaa 2003, 32 - 34.)

Kummit saadaan kasteen kautta. Vanhemmat joutuvat miettimään kummeja valitessaan monia eri asioita liittyen tulevaan elinikäiseen kummissuhteeseen. Muun muassa he pohtivat omaa suhdettaan kummeihin tai heidän käytännön mahdollisuuksiaan hoitaa tätä tehtävää nyt ja tulevaisuudessa sekä kummien elämänarvoja. Tavoitteena olisi muodostaa sellainen perheen ja kummien välinen yhteys, joka säilyy kiinteänä lapsen varttuessa aina aikuisuuteen saakka. Jos nuori tai aikuinen kastetaan, he saavat itse valita kummiksi kutsuttavat henkilöt. Silloin he myös itse pohtivat syntymässä olevan kummissuhteen kestävyyttä ja toimivuutta. Kummi on kastetulle läheinen aikuinen ystävä, jolloin heidän välilleen muodostuu erityinen ja ainutlaatuinen suhde. (Komulainen ym. 1999, 18 - 19; Lindfors, Kokkonen, Mäkelä, Peippo, Seppänen & Suni 2012.)

Kummissuhteen hoidossa ja ylläpitämisessä voi ilmetä vaikeuksia esimerkiksi avioerotapauksissa. Vanhempien välisten suhteiden mennessä tai ollessa kokonaan poikki, niin kummin tulee pystyä olemaan puolueeton. Tai jos kummin ja lapsen vanhempien välillä on maailmankatsomuksellisia eroja, niin kummin tulee olla enemmän yhteyksien rakentaja kuin niiden ylläpidon vaikeuttaja. Vastaavasti kummipariskunnan erotessa saattaa ystävyysuhde yhteiseen kummiperheeseen olla koetuksella tai yhteys kadota kokonaan, mikä on väärin kummilasta kohtaan. Lapsen oikeutta olla yhteydessä kummeihin tulee puolustaa, sillä lapsi on aina syytön näihin tilanteisiin. (Holländer, Lindfors, Metsätähti, Nummela, Ojell & Seppänen 2009, 19; Lempiäinen 2004a, 12; Sihvola & Kukkamaa 2003, 40.)

Kastettavalla tulee olla vähintään kaksi kummiä, jotka ovat käyneet rippikoulun ja heidät on konfirmoitu. Kummin tulee lisäksi olla evankelis-luterilaista uskoa tun-

nustavan kirkon jäsen. Muita kummeja voivat olla myös sellaiset henkilöt, jotka kuuluvat muihin kristillisiin kirkkoihin tai yhdyskuntiin, kuten anglikaanit, metodistit, katoliset ja ortodoksit, mutta näiden tahojen tulee tunnustaa luterilaisen kirkon kaste. Kirkkoon kuulumattomat henkilöt voivat olla lapselle tärkeitä aikuisia ystäviä, mutta kummeja heistä ei voi tulla, sillä kummius on johdattamista elämään kirkon yhteydessä. Kummius on seurakunnan ja perheen antama luottamustehtävä, jonka tulisi alkaa lapsuudessa ja jatkua vielä aikuisiälläkin. Kummeja ei voi vaihtaa, eikä kummiksi kutsutulta voida tätä tehtävää ottaa pois kastetilaisuuden jälkeen. Vuodesta 2006 alkaen uusia kummeja on voitu lisätä lapsille poikkeustapauksissa kasteen jälkeen, esimerkiksi jos kummius ei tule mitenkään hoidetuksi kummin kuoleman, maastamuuton tai kirkosta eroamisen seurauksena. Kummin ei tarvitse olla välttämättä Suomen kansalainen, mikäli muut kummikelpoisuuteen vaikuttavat tekijät ovat kunnossa. (Lindfors ym. 2012; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012d.)

Kummin tehtävät

1600-luvun suomalaisten lähteiden mukaisesti kummeilla on neljä päätehtävää. Ensimmäisenä tehtävänä kummin tulee todistaa kastettavan uskosta ja vastata lapsen puolesta kysymyksiin, joita hänelle mahdollisesti esitetään kastetilaisuuden aikana. Toisena tehtävänä on todistaa kastetilaisuus aidoksi ja oikein toimitetuksi. Kolmantena kummin tehtävänä on kasvattaa lasta vanhempien rinnalla tai heidän sijastaan sekä huolehtia siitä, että lapsi oppii kristillisen uskon sisällön ja ymmärtää myös siihen liittyvät velvoitteet. Lisäksi kummin velvollisuutena on huolehtia siitä, että lapsi täyttää kastelupaukset. Neljäntenä tehtävänä on rukoilla kastettavan henkilön puolesta. Nämä kummien tehtävät ovat säilyttäneet paikkansa tähän päivään saakka, paitsi että ensimmäinen kohta lapsen uskon todistamisesta on jäänyt syrjään. Nykyinen kirkkojärjestys sanoo kummien tehtävistä seuraavanlaaisesti:

Vanhempien ja huoltajien tulee antaa lapsille kristillistä kasvatusta ja kirkon mukaista opetusta. Kummien ja seurakunnan tulee tukea vanhempia ja huoltajia tässä kasvatus- ja opetustyössä. (Kirkkojärjestys 3:1§.)

Välttämättä kummien ei tarvitse olla läsnä kastetilaisuudessa, mutta se olisi erittäin suotavaa. Mikäli kummeja ei ole paikalla, on tilaisuudessa oltava kaksi muuta todistajaa. Kummien kasvatusta ja rukousvelvollisuus tulevat esille myös kastekaavan puheessa. (Lempiäinen 2004b, 44 - 45.)

Kummi kutsutaan vielä tänäkin päivänä avustamaan ja toimimaan todistajana kastetilaisuudessa, rukoilemaan kummilapsen puolesta ja yhdessä hänen kanssaan sekä osallistumaan yhdessä vanhempien ja seurakunnan kanssa kummilapsen kristilliseen kasvatukseen. Monille kummeille kristillinen kasvatusta on pelottava haaste. Se voi tuntua vaikealta tai liian henkilökohtaiselta asialta, jonka kautta tunkeudutaan osittain lapsen perheen intiimiin elämään. Asiaa ei kannata kuitenkaan ajatella sillä tavalla, vaan siten, että arjen elämässä on suuria mahdollisuuksia hoitaa kummin tehtäviä ja toteuttaa kristillisyyttä omien kykyjensä mukaisesti. Kummiudessa on erittäin tärkeää olla läsnä ja antaa omaa aikaa kummilapselle sekä olla saatavilla niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina. Kummi voisi toimia tarvittaessa tukihenkilönä sekä kummilapselle että hänen vanhemmilleen, olla neutraali, kannustava ja rohkaiseva kuuntelija, joka ei asetu kenenkään puolelle. (Lindfors ym. 2012; Sihvola & Kukkamaa 2003, 41 - 42.)

Kummius olisi hyvä nähdä pitkäkestoisena kummi-suhteena, joka kestää ja syvenee vuosien saatossa. Monet kummit ajattelevat, että kummius päättyy konfirmaatioon, mutta asia ei ole näin. Kummi tarvitaan myös sen jälkeen. Kummi-suhteesta ei muodostu hyvä, mikäli sen osapuolet eivät sitä halua tai he eivät jaksaa nähdä vaivaa sen eteen. Kaikki se työ ja vaivannäkö, joka tehdään tämän kummi-suhteen takia, palkitaan varmasti jossain vaiheessa. Kummiuden taustalla on pyyteettö-

myys ja antamisen ilo. Kummisuhteen alussa aikuisen rooli ja aloitteellisuus on tärkeää, sillä pikkulapsi ei osaa vielä itse pyytää mitään, mutta osaa ottaa kaiken huomion kiitollisena vastaan. Kummin yksi tärkeä ominaisuus on olla aidosti kiinnostunut kummilapsensa elämästä kaiken aikaa, eikä vain silloin tällöin. Säännöllinen yhteydenpito tuo suhteeseen mukanaan turvallisuutta, lämpöä ja tuttuutta. Kummin on myös helpompi laskeutua lapsen maailmaan ja ymmärtää paremmin sitä, mitä lapsen elämässä tapahtuu juuri nyt. (Lempiäinen 2004a, 11; Sihvola & Kukkamaa 2003, 42 - 45.)

Kummi voi toimia lapsen tai nuoren elämänviisauden oppaana ja auttaa kasvatamaan henkistä pääomaa. Kummin kanssa voi keskustella myös elämän suurista ja syvistä totuuksista avoimesti ja luottamuksellisesti. Kummin tulee rohkaista kummilastaan kaikin puolin sekä valaa uskoa ja ymmärrystä siitä, millaiset voimavarat ja mahdollisuudet hänellä on omassa elämässään. Kummi voi toimia myös eräänlaisena suojelusenkelinä, joka ohjaa kristittyä kulkemaan rakkauden polkua eteenpäin ja tarvittaessa neuvoa miten sillä polulla pysyy. Kummisuhte on aina kaksisuuntainen, mutta koska lapsi ei alkuun ymmärrä tätä asiaa, on hänen vanhemmillaan suuri merkitys siinä, miten he haluavat lasta ohjata kummisuhteeseen. Kummilapsi voi vanhempiensa avustuksella muistaa kummiä hänen tärkeissä elämäntilanteissaan, niin iloissa kuin suruissa. (Sihvola & Kukkamaa 2003, 45 - 47.)

Kummi on lapsen läheinen aikuinen ystävä ja käytännön auttaja. Kuitenkin yksi kummin tärkeimmistä tehtävistä on rukoileminen lapsen puolesta, mutta myös yhdessä lapsen kanssa. Kummin kanssa voi opetella ilta- tai ruokarukouksia, jotka ovat lapsen helppo oppia, mutta esimerkiksi Isä meidän - rukous on hyvä valinta yhteiseksi rukoukseksi. Isä meidän - rukous on Jeesuksen itsensä asettama ja opettama rukous, jossa pyydämme Jumalan tahdon mukaisia asioita. Samalla tunnus-

tamme sen, että Jumala tietää mikä on meille hyväksi ja mitä oikeasti tarvitsemme. Tätä kummin rukoustehtävää voi hoitaa myös silloin, kun kummilapsi on kaukana, eikä ole mahdollista olla yhdessä kovin usein. Kristillistä kasvatusta on myös se, että antaa lapselle lahjaksi kristillisiä lehtiä ja kirjoja tai osallistuu kummilapsen kanssa yhdessä seurakunnan toimintaan, esimerkiksi kummikirkkoon, perhekerhoon tai pyhäkouluun. Kummin tehtävänä on rohkaista lasta kasvamaan kristittyinä ja huolehtia samalla siitä, että lapsi oppii tuntemaan Jumalaa ja uskaltaa turvautua Häneen elämänsä eri vaiheissa. (Katekismus 1999, 62; Komulainen ym.1999, 19; Lindfors ym. 2012; Repo 2003, 34.)

Jokainen kummi toimii omien kykyjensä ja voimavarojensa mukaisesti. Kummiutta on mahdollista toteuttaa monilla eri tavoilla ja mitä läheisemmäksi suhde kummilapseen ja hänen vanhempiansa muodostuu, sitä helpompi on toimia. Silloin kun kummilapsi on pieni vauva, on kummilla mahdollisuus olla vanhempien tukena ja apuna arkielämässä. Ennen oli varsin yleistä viedä rotinoita eli ruokatu-liaisia vastasyntyneen kotiin ja toivottaa näin onnea uudesta tulokkaasta. Kastetilaisuuden lähestyessä kummi hankkii kastelahjan omien periaatteidensa mukaisesti. Perinteinen kumminlahja on ollut hopealusikka, johon on voinut kaivertaa lapsen nimen ja kastepäivän. Kummi voi osallistua mahdollisuuksien ja toiveiden mukaisesti myös kastejärjestelyihin, sillä monella äidillä on suuri huoli juhlan järjestämisestä. Kummi voi toimia lapsenvahtina, mikäli lapsi on sairaana tai tarvitaan tilapäistä apua lapsen hoidossa. Kummin yhtenä tärkeänä tehtävänä on pitää säännöllisesti yhteyttä kummilapseen ja hänen perheeseensä, mutta suhteen syventämisen kannalta on tärkeää viettää aikaa yhdessä. Voidaan kyläillä puolin ja toisin, käydä yhdessä retkeilemässä tai erilaisissa tapahtumissa. Kummi voi myös seurata lapsen kehitystä sekä ottaa valokuvia tai videoita, joita on sitten myöhemmin mukava yhdessä katsella. (Lempiäinen 2004a, 9; Lindfors ym. 2012, 27, 38; Sihvola & Kukkamaa 2003, 49.)

Lapsen tullessa leikki-ikään korostuu leikkiminen ja liikkuminen lapsen luontaisena tapana ilmaista itseään, joten kummin osallistuminen näihin toimintoihin merkitsee ja antaa lapselle paljon. Lapselle ilmaantuu myös uusia kiinnostuksen kohteita, kuten teatterit, huvipuistot, sirkukset ja monet muut, joihin on luontevaa lähteä vaikka kummin kanssa. Lapsen aloittaessa koulunkäynnin, kummia kiinnostaa miten kummilapsella menee koulussa tai mitä hän on oppinut. Kummi voi myös auttaa läksyjen teossa ja neuvoa, jos on vaikeita asioita. Kummia kiinnostaa tietysti kaikki kilpailut, johon kummilapsi on osallistumassa ja mahdollisuuksien mukaan kummi voi olla paikanpäällä kannustamassa. Kummi voi opettaa myös lapselle sellaisia taitoja, joissa on itse hyvä ja lapsella on kiinnostus oppia. Kummin kanssa voi tehdä kaikkea mukavaa, niin lapsen, vanhempien kuin kummin omia toiveita kuunnellen. (Sihvola & Kukkamaa 2003, 50.)

Mitä vanhemmaksi kummilapsi tulee, sitä enemmän korostuvat kummin tehtävät elämänviisauden jakajana ja luotettavana aikuisena, jonka puoleen uskaltaa kääntyä kaikissa asioissa. Vaikka suhteesta ei olisi muodostunut niin läheinen ja luotamuksellinen, silti tärkeässä roolissa on yhteydenpito kasvokkain, puhelimitse, sähköpostilla tai vaikka facebookilla. Kummisuus voi olla tarvittaessa vaikka virtuaaliläheisyyttä. Tärkeintä on kummin aito kiinnostus kummilapsen elämää kohtaan. Kummia kiinnostaa millaisia tulevaisuuden suunnitelmia kummilapsella on niin opiskelun, työelämän tai vaikka seurustelukumppanin suhteen. Kummin tärkeimpänä tehtävänä on edelleen olla kummilapselle se ihminen, joka on läsnä tarvittaessa, kuuntelee ja neuvoa sekä kannustaa nuorta eteenpäin elämässä. Monissa seurakunnissa kummit ovat konfirmaatiossa siunaamassa kummilastaan alttarilla, mikä kuvastaa hyvin konfirmaation yhteyttä kastehetkeen. (Komulainen ym. 1999, 32; Lindfors ym. 2012, 27; Sihvola & Kukkamaa 2003, 51.)

5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön pääasiallisena tarkoituksena on saada lisättyä kummitietoutta, sillä monet ihmiset ovat unohtaneet mitä kummius tarkoittaa, mikä on sen perimmäinen tehtävä tai kuka voi olla kummi. Opinnäytetyön kautta on mahdollista antaa tuleville kummeille riittävästi tietoja tulevasta tehtävästä ja sen merkityksestä. Lisäksi kannustetaan jo olemassa olevia kummeja osallistumaan yhdessä kummilapsen kanssa seurakunnan tilaisuuksiin ja tarjotaan mahdollisuus olla läsnä kummilapsen elämässä. Vahvistetaan kummiutta ja rohkaistaan kummeja pitämään säännöllisesti yhteyttä kummilapseen.

Ensimmäisenä kehittämistehtävänä on toteuttaa lapsityöhön liittyvä kummi-aiheinen päiväkerho sekä olla mukana järjestämässä yhteistä toimintaa kummeille ja kummilapsille.

1. Miten opetan viisivuotiaille lapsille kummiutta heidän ymmärrykselleen ja ikäkaudelleen sopivalla tavalla?

Toisena kehittämistehtävänä on rippikoulun kasteopetuksen rinnalla kertoa kummiudesta ja varustaa rippikoulussa olevat nuoret riittäväillä tiedoilla ja taidoilla tulevaa kummin tehtävää ajatellen.

2. Miten lisään kummitietoutta siten, että se on kattavaa, helposti ymmärrettävää ja nuorten elämään sopivaa?

6 TOIMINNAN TOTEUTUS

6.1 Suunnittelu ja ennakkovalmistelut

Lokakuussa 2012 kävin esittäytymässä Pyhäjärven seurakunnan työntekijöiden kokouksessa ja esittelin heille opinnäytetyön aiheeni, kummiuden. Keskustelimme aiheesta ensin yleisellä tasolla ja sitten mietimme yhdessä, miten kummiutta olisi parasta tuoda esille ja mitkä olisivat ne työmuodot, joihin aihe parhaiten sopisi. Siinä vaiheessa työmuodoista nousivat esille lapsityö ja nuorisotyö.

Samassa yhteydessä selvisi myös, että seurakunnalla ei ole mitään erityistä toimintaa juuri kummeille ja kummilapsille, mutta esimerkiksi kynttilänpäivän perhekirkkoa voitaisiin ajatella sellaisena. Kirkkoon kutsutaan kaikki viime vuonna kastetut lapset perheineen ja kummeineen. Jokaiselle kastetulle lapselle sytytetään kynttilä ja kaikki lapset siunataan, jolloin vanhemmilla tai kummeilla on mahdollista olla mukana. Siitä lähti liikkeelle ajatus, että ei ole järkevää alkaa tehdä omaa kummikirkkoa, vaan tehostetaan kummien osuutta tähän perhekirkkoon. On ymmärrettävää, että pienten lasten vanhempien voimavarat ja kummien mahdollisuudet päästä mukaan ovat rajalliset.

Lapsityö

Lapsityö oli minulle huomattavasti vieraampi työmuoto ja omasta päiväkerhoajasta oli kulunut jo kymmeniä vuosia, joten päätin lähteä etukäteen tutustumaan päiväkerhotyöhön. Kävin tutustumassa Ruotasen päiväkerhossa sekä 3- vuotiaiden että 5- vuotiaiden ryhmiin. Tässä vaiheessa kohderyhmäksi alkoi hahmottua 5- vuotiaiden ryhmä, sillä he ovat kehitykseltään ja ajatusmaailmaltaan sillä tasolla, että heidän kanssaan on helpompi käydä kummiutta läpi ja heillä on paremmat

valmiudet omaksua kummitietoutta. Toisaalta heidän kanssaan askartelukin sujuu luontevammin.

Aikataulu alkoi vähitellen hahmottua päiväkerhotyön osalta, kun pidimme lastenohjaajan kanssa palaverin keskiviikkona 9.1.2013. Keskustelimme kerhokerran toteutuksesta ja sen sisällöstä sekä siitä, miten olin ajatellut kynttilänpäivän kirkon liittyvän omaan työhöni. Päiväkerhoissa minun oli tarkoitus pitää kummiaiheinen hartaushetki ja askarrella sen jälkeen yhdessä lasten kanssa yhdelle kummille kutsukortti kirkkoon. Oman työni kannalta itse kynttilänpäivän kirkolla ei ollut suurta roolia, mutta kaikella tällä etukäteen tehtävällä työllä toivoin olevan vaikutusta siihen, että kirkkoon tulisi enemmän lapsia siunattavaksi kummiensa kera. Sain lisäksi muistuttaa kummeja heidän tärkeästä tehtävästään sekä olla mukana toteuttamassa eräänlaista kummikirkkoa, yhteistä tapahtumaa kummeille ja kummilapsille. Palaverista sain erittäin hyviä vinkkejä askarteluun ja hartauden pitämiseen. Suunnittelimme lastenohjaajan kanssa yhdessä kauniin ja herkän, mutta lasten kanssa suhteellisen helposti valmistettavan kutsukorttimallin (LIITE 1), jossa on kannessa kynttilä ja sisällä kutsu kummille (LIITE 2). Kutsu on muotoiltu siten, että se korostaa kummiutta ja kummin tehtäviä, mutta se on myös henkilökohtainen kutsu kynttilänpäivän kirkkoon. Kortteihin tarvittavat materiaalit löytyivät kaikki valmiina Pyhäsalmen päiväkerhotilasta, josta otin mukaan myös Ruotasella tarvittavan määrän.

Hartaudessa oli tarkoitus lähteä liikkeelle kasteesta, joka on kaiken uskonelämämme perusta. Ja lasten kanssa toimiessa, oli ajatuksena korostaa kasteen symboliikkaa ja sen aitoutta, josta sitten luontevasti pystyisi siirtymään kummiuteen. Hartautta varten kävin hakemassa etukäteen seurakuntatalolta kastepöydälle tarvittavat esineet, symbolit, joilla kaikilla on oma vertauskuvallinen merkityksensä. Hartauden pitämistä varten tein itselleni muistilistan (LIITE 3) kummiudesta ja

kummien tehtävistä, jonka mukaisesti minun oli tarkoitus käsitellä asiaa. Muistilistassa huomioin erityisesti lasten ikää ja ymmärtämisen tasoa, joten koetin pitää asiat mahdollisimman yksinkertaisina, mutta asiallisina. Lisäksi tarkoituksena oli päästä lasten kanssa luontevaan vuorovaikutukseen kysymysten ja keskustelun kautta. Lasten hartaudessa oman haasteensa tuo aika, sillä hartaus saa kestää korkeintaan kymmenen minuuttia, sillä lasten keskittymiskyky ei riitä pidempään.

Kynttilänpäivän perhekirkko oli sunnuntaina 3.2.2013. Tästä syystä päiväkerho-kerrat sovittiin pidettäväksi perjantaina 18.1. sekä tiistaina 22.1., jotta kutsukortit ehtivät hyvissä ajoin kummeille. Kutsukortteihin liittyen, tein yhtenä ennakovalmisteluna 5- vuotiaiden päiväkerholaisten vanhemmille kutsukirjeen kynttilänpäivän perhekirkkoon (LIITE 4) ja pyysin samalla ilmoittamaan yhden kummin osoitteen askarteluhetkeä varten. Lastenohjaajien kanssa sovimme, että he jakavat nämä kirjeet vanhemmille edellisillä kerhokerroilla, jotta osoitteet olisivat valmiina kortteja varten.

Nuorisotyö

Nuorisotyö oli luonteva valinta toiseksi työmuodoksi oman koulutukseni kannalta katsottuna. Rippikouluun tulevat nuoret olivat tärkein kohderyhmä myös aiheeni kannalta, sillä he ovat juuri kummiuden kynnyksellä ja tarvitsevat siitä tietoa. Rippikoulutyön ja oman valmistumisaikatauluni puitteissa sovimme, että pääsen pitämään kummiaiheisia opetustuokioita rippikoulujen alkujaksoilla lauantaina 12.1. sekä 9.2.2013.

Minulle oli annettu alkujaksoille tunnin verran aikaa pitää kummiaiheinen opetustuokio, joten halusin suunnitella sen huolellisesti. Tein opetukseni taustalle tarkan tuntisuunnitelmarungon (LIITE 5), jossa yritin huomioida mahdollisimman hyvin toimivaan tuntiin liittyvät osa-alueet. Suunnittelussa oli vaikeinta se, että miten

saisi tuntiin mahtumaan kaikki ne tärkeät tiedot, jotka kummiuteen liittyvät sekä riittävästi toimintaa mielenkiinnon ylläpitämiseksi. Opetusosio sisälsi kaste ja kummius- PowerPoint esityksen (LIITE 6), jossa kävin kummiuden mahdollisimman lyhyesti ja ytimekkäästi läpi, sekä pienryhmäpohdintaa kummiuden toteuttamisesta. Tunnin aikataulun ollessa melko tiivis, yritin tehdä muun muassa askartelusta mahdollisimman yksinkertaisen leikkaa ja liimaa- version. Tarkoituksena oli askarrella kummille kortti (LIITE 7). Kävin etukäteen kopioimassa suoje-lusenkelin kuvia ja siihen liittyviä tekstejä, joista nuorten tarvitsi vain valita mie-leisensä. Olin hakenut valmiiksi myös seurakunnan kirjekuoret ja postimerkit, jotta voisin laittaa kortit heti postiin opetustuokion jälkeen. Kortin tarkoituksena oli toimia muistutuksena kummin ja kummilapsen välisestä yhteydenpidosta, joka voi olla ja varsinkin pitäisi olla molemminpuolista.

6.2 Päiväkerhojen ja perhekerhon hartaudet

Ruotasen päiväkerho

Ensimmäinen päiväkerhohartaus oli sovittu pidettäväksi Ruotasen päiväkerhossa viisivuotiaiden ryhmälle perjantaina 18.1.2013 klo 11.30 - 13.30 välisenä aikana. Sen päivän aamuna kiirehdin kukkakauppaan hakemaan kastepöydälle leikkokukkakimppua. Lastenohjaaja oli sitä mieltä, että kastepöytä on niin arvokas, että siinä on oltava aito kukkakimppu. Kyselin kaupasta sellaisia kukkia, jotka säilyisivät kauniina myös seuraavalla viikolla olevaan hartauteen. Kukkakimppun säilyminen oli yksi syy siinä, että hartaushetkien piti olla ajallisesti lähekkäin. Minulla oli hartauteen lähtiessäni kukkien lisäksi kassissa mukana nukke seurakunnalta lainatussa kastemekossa, kastekynttilä, tavallinen kynttilä, kastemalja, valkoinen pöytäliina, valkoinen pieni pääнкуivausliina sekä Raamattu.

Saavuvin kerhotilaan hieman ennen kerhon alkua, mutta koska siellä oli edellinen ryhmä vielä sisällä, en pystynyt laittamaan mitään valmiiksi. Kerhojen välissä ei ole väliaikaa, sillä monissa perheissä on lapsia kummassakin kerhossa sekä aamu- että iltapäivällä, joten toiset lapset tulevat ja toiset lähtevät samanaikaisesti. Edellisen ryhmän lähtiessä pukemaan pääsin laittamaan kastepöytää.

Tällä kerralla lapsia oli paikalla vain neljä, sillä hartaushetki sattui ilmeisesti parhaimman flunssakauden keskelle. Ryhmässä on tavallisesti yhdeksän lasta. Aloitin hartauden pitämisen sillä, että otin nukun kauniissa kastemekossaan syliini ja kysyin lapsilta, tietävätkö he mikä juhlapäivä on kyseessä. Lapset tiesivät hyvin, jonka jälkeen pyysin heitä tulemaan katsomaan kastepöytää lähempää. Siinä pöydän ympärillä ollessamme kyselin esineistä yksitellen mitä ne ovat tai mitä niillä tehdään. Kerroin esineiden vertauskuvallisuudesta ja symboliikasta mahdollisimman ymmärrettävällä ja yksinkertaisella tavalla, jotta lasten oli helpompi niitä sisäistää. Lisäksi se, että sai olla aivan pöydän vieressä, nähdä kaikki esineet läheltä ja jopa koskettaa niitä, auttoi varmasti kokonaisvaltaisessa ymmärtämisessä. Lapset saivat nähdä, kuulla ja kokea. Kun kastepöytä oli käsitelty, siirryimme luontevasti kummiaiheeseen, sillä kummit on saatu kasteessa. Kyselin lapsilta hieman siitä, että mikä se kummi on tai mitä he ovat kummiensa kanssa tehneet. Lapset vastailivat kukin omalla tyylillään ja kertoivat muun muassa, että ovat olleet kummin luona kylässä tai hoitaneet kummin kissaa. Jollain tasolla kummius oli lapsille tuttu aihe, mutta kerroin sitten heille muutamia minun mielestäni keskeisiä asioita.

Oman mielenrauhani vuoksi olin tehnyt itselleni hartauteen muistilistan, jossa oli kirjoitettuna ylös niitä asioita, joita olin etukäteen ajatellut käyväni lasten kanssa läpi. Olin poiminut siihen tärkeimmät asiat kummiudesta lyhyesti ja ytimekkäästi. Tavoitteena oli puhua aiheesta luontevasti ilman papereita sekä olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa, keskustellen ja kuunnellen. Paperit olivat vain varatoi-

menpide ja turva, jos itsestä alkaisi tuntua siltä, ettei muista mitä oli ajatellut sanoa. Joskus lapset myös kyselevät hauskoja, mutta vaikeita kysymyksiä kesken kaiken, joten omat ajatukset saattavat karata ja takaisin niihin pääseminen voi olla vaikeampaa ilman muistilistaa. Hartauden loppuun olin tehnyt kummin rukouksen.

Varsinaisen hartaushetken jälkeen alkoi askartelutuokio, jossa jokainen lapsi askarteli kummille kortin. Korttipohja oli kolmiosainen, jossa toisella sivulla oli luukku. Luukun päälle liimattiin hempeän vaalea harsokangas kultasäikeineen ja sen päälle valkoisesta kartongista revitty kynttilän runko sekä vaaleanpunaisesta silkkipaperista revitty liekki. Tämän jälkeen kortti suljettiin ja liimattiin siten, että luukusta harsoineen ja kynttilöineen tuli kansi. Kortin sisäpinnalle liimattiin kummin kutsu kynttilänpäivän kirkkoon.

Vain kahdella lapsella oli mukana kumminsa osoitteet, mutta koska lapsia oli paikalla vain vähän, niin lastenohjaaja kysyi puhelimitse puuttuvat osoitteet. Tavoitteena oli saada kaikkien kortit lähtemään yhtä aikaa postiin. Saimme lopulta kaikkien kummien osoitteet selville ja kirjeet valmiiksi. Lapset olisivat halunneet viedä itse kirjeet postiin, mutta heillä ei ollut selvillä mikä on lähtevien kirjeiden laatikko tai mistä sellaisen löytää, joten turvallisempi vaihtoehto oli minun toimiminen postittajana. Lapset olivat pettyneitä. Kerroimme heille, että kun he nyt tietävät kumminsa osoitteen, niin he voivat itse laittaa postia kummille piirustuksen tai kortin muodossa vanhempien avustuksella.

Minua hieman harmitti lasten vähäinen määrä ja se, että kutsukortteja kummeille lähti eteenpäin vain neljä kappaletta. Keskustelimme hetken lastenohjaajan tästä asiasta ja saimme idean. Kun minulla oli varattuna ja valmiina korttitarvikkeet koko porukalle, niin lastenohjaaja tekisi poissaolleiden lasten kanssa kortit seu-

raavalla kerralla. Minä olisin mielelläni käynyt pitämässä seuraavankin kerhokerran, mutta olin jo sopinut toisen päiväkerhon hartaushetkestä samalle päivälle. Joka tapauksessa seuraavan kerhokerran jälkeen oli viisi uutta kutsukorttia lähtenyt postiin.

Pyhäsalmen päiväkerho

Toinen päiväkerhohartaus oli sovittu pidettäväksi Pyhäsalmen päiväkerhossa viisivuotiaiden ryhmälle tiistaina 22.1.2013 klo 10.00 - 12.00 välisenä aikana, jossa hartaushetki on yleensä klo 10.30. Lähdin kotoa hieman ennen kymmentä, sillä minun oli tarkoitus mennä valmistelemaan hartaushetkeä etukäteen. Kävin vielä ostamassa lisää postimerkkejä kortteja varten, kun sain yllättävän puhelun lastenohjaajalta. Puhelimessa sain kuulla, että kerhossa oli paikalla vain yksi lapsi. Lastenohjaajan kanssa olimme tietysti samaa mieltä siitä, ettei minun ole järkevää mennä pitämään kummihartautta yhdelle lapselle. Mietimme myös aikataulua, sillä korttien postittamisen takia minun hartaushetkeä ei voinut siirtää enää seuraavalle viisivuotiaiden kerhokerralle. Tästä syystä päädyimme siihen ratkaisuun, että menen pitämään hartauden nelivuotiaiden kerhoon samana päivänä klo 12.00. Minun työni kannalta ei lasten iällä ollut kuitenkaan niin suurta merkitystä, sillä ikää ajateltiin vain siltä kannalta, että lapset olisivat valmiimpia sisäistämään kummiasiaa ja olisivat itsenäisempiä toimijoita.

Toinen pieni ongelma syntyi siitä, ettei tämän nelivuotiaiden ryhmän vanhemmille ollut annettu vanhempien kutsukirjettä, jossa kummien osoitteita pyydettiin. Joten osoitteita ei olisi valmiina yhtään kerhon alkaessa. Tämä ongelma kuitenkin sovittiin hoidettavaksi siten, että lastenohjaaja laittoi seinälle vanhemmille viestin, jossa vanhempia pyydettiin ilmoittamaan kummin osoite. Jos vanhemmat eivät muistaneet osoitetta ulkoa, niin heillä oli mahdollisuus selvittää osoite sillä aikaa, kun lapsi oli kerhossa ja ilmoittaa se sitten lasta hakiessa. Kävi kuitenkin niin, että

olin jo itsekin paikalla kerhossa, kun vanhemmat toivat lapsiaan. Minä pystyin henkilökohtaisesti kertomaan heille tästä asiasta ja pyytämään kummien osoitetta. Minulle tapahtui myös yksi yllättävä asia. Olin selittänyt yhdelle vanhemmalle korteista ja kummeista sekä siihen liittyvästä ongelmasta, kun kävi ilmi, ettei lasta ole kastettu, eikä hänellä ole luonnollisesti kummejakaan. Olin aina ajatellut, että kaikki päiväkerhossa kävijät ovat kastettuja seurakunnan jäseniä.

Tässä nelivuotiaiden ryhmässä oli paikalla viisi lasta, vaikka heitäkin on yleensä enemmän. Minä muutin hieman hartaushetken toteutusta, kun ryhmä nuorentui. Aloitin hartauden kuitenkin samalla tavalla kastemekkoisen nukken kanssa ja kyse- lin mistä juhlasta on kyse. Sen jälkeen kokosin vasta kastepöydän liinasta alkaen esine esineeltä ja kerroin sen mukaisesti esineiden tarkoituksen ja merkityksen. Lapset olivat minun apuna muun muassa liinan laittamisessa paikoilleen. Tämän ikäisten ryhmässä huomasi sen, että lapsia kiinnostaa monenlaiset asiat ja he uskaltavat kysyä. Kysymyksiä oli muun muassa sellaisia, että milloin nukkevauva on syntynyt tai mikä on se astia siinä pöydällä. Tällainen tilanne on aina yllättävä ja saa miettiä mitä vastaa. Toisaalta kastemaljan merkityksen olin jo kertonut, mutta lasten kanssa asioiden toistaminen on luontaista. Kävin kummiutta läpi minun muistilistan mukaisesti keskustellen ja kysellen. Lapset jaksoivat mielestäni hartauden hyvin ja keskittyminen riitti koko ajalle.

Korttiaskartelussa ehkä huomasi enemmän sen, että ryhmä oli nuorempi. Askartelu oli suhteellisen vaativa tämän ikäisille, joten lapsia sai auttaa enemmän ja tarkkailla liiman käyttöä. Meitä oli paikalla kuitenkin kolme ohjaajaa, joten kaikki sujui hienosti. Kauniita kortteja syntyi viisi kappaletta, joihin neljään saimme kummien osoitteet. Lapsi, jolla ei ollut kummia, sai lähettää kortin haluamalleen henkilölle. Alkuperäisen suunnitelman mukaisessa viisivuotiaiden kerhossa ollut poika oli myös askarrellut kummille kortin, joten sain viedä jälleen viisi korttia postiin.

Lastenohjaaja oli tyytyväinen hartauteen ja pyysi minua tulemaan vielä pitämään tämän saman hartauden seuraavan päivän perhekerhoon. Pyhäsalmissa työskentelevä lastenohjaaja ohjaa myös perhekerhoa joka keskiviikko. Minulle tämä asia sopi hyvin, kun hartauden runko ja kaikki materiaalit olivat jo valmiina. Perhekerhossa oli tarkoitus tehdä samanlaiset kortit kummeille, mutta koska osallistuvat lapset ovat vielä pienempiä, muutimme hieman korttien materiaaleja helpommiksi. Testasimme askarteluun sellaisia tavallisia kartonkeja, joita olisi myös lasten suhteellisen helppo repiä ja liimata.

Pyhäsalmen perhekerho

Perhekerhon hartaus oli Pyhäsalmissa keskiviikkona 23.1.2013 klo 10.00 - 11.30 välisenä aikana. Tällä kerralla vanhempia oli paikalla seitsemän ja kymmenen lasta, joista kolme oli vauvoja ja muut kahdesta viiteen ikävuoteen. Pidin hartauden samalla kaavalla kuin aiemmin, kokosin kastepöydän siinä hetkessä ja kerroin kummiudesta. Ryhmään osallistuneet vanhemmat olivat nuoria ja lapset pieniä, joten kaste ja kummius olivat varmasti monelle vasta koettua ja tuttua. Kaste kuitenkin kantaa läpi koko elämän ja kummius on elinikäinen, joten nämä asiat eivät koskaan vanhene ja niistä on hyvä muistuttaa. Se ero oli tässä hartaudessa, että lapsia kiinnosti vain se hetki, kun laitoin hauskoja esineitä pöydälle tai sytytin kynttilät, muuten heillä oli paljon hauskeempaa puuhaa ja mekastusta toisaalla. Hartaus oli tietysti suunnattu vanhemmille, sillä ei voi olettaa, että tuon ikäiset lapset ymmärtävät tai jaksavat kuunnella puhetta jostain vieraasta aiheesta. Itse kun ei ole kokenut hartaudenpitäjä, niin lastenkitinät saattoivat nopeuttaa hartauden pitämistä, mutta mielestäni tärkeimmät asiat tulivat kerrottua.

Vanhemmat olivat innostuneita askartelusta ja osallistuivat siihen mielellään, vaikka oli ollut puhetta, etteivät he aina jaksaa innostua sellaisesta. Perhekerho koontui vasta toista kertaa joulun jälkeen, joten vierailuni ajankohta oli sopiva.

Jokainen vanhempi lapsiensa kera askarteli vähintään yhden kortin, mutta parhaimmillaan kortteja tuli tehdyksi kolme yhtä lasta kohden. Kortti oli kaksiosainen ja ohuesta pahvista taiteltu. Kortin kanteen tuli valkoisesta kartongista revitty kynttilän runko ja vaaleanpunaisesta kartongista revitty liekki. Kortin sisäpuolelle liimattiin kumminkutsu kynttilänpäivän kirkkoon. Kummeille lähteneitä kutsukortteja oli kymmenkunta ja ne postitettiin kirkkoherranviraston kautta.

Perhekerhossa oli hyvä tunnelma kaikkienensa. Siellä on aina puuro ja kahvi / mehutarjoilu kaikille kävijöille. Lastenohjaaja kertoi minulle, että hän yrittää hoitaa ja pitää sylissään näitä vauvoja sen aikaa, että vanhemmat saisivat kerrankin syödä puuron ja juoda kahvin rauhassa. Tällä kerralla meitä ohjaajia oli paikalla kolme, joten kaikille meille tuli oma vauva hoidettavaksi. On hienoa, että vanhemmille tarjotaan tällainen hetki arjen kiireiden keskelle. Paikka, jonne kaikki saavat tulla ja jossa kaikista välitetään juuri sellaisina kuin ovat. Lapset saavat leikkiä turvallisessa paikassa, vanhemmat saavat hetken levähtää ja vaihtaa muiden vanhempien kanssa kuulumisia.

6.3 Kynttilänpäivän perhekerkko

Kynttilänpäivän kirkko pidettiin valonpäivänä sunnuntaina 3.2.2013 klo 11.00 alkaen Pyhäsalmen taajamassa sijaitsevassa Pyhän Annan kirkossa. Minun tehtävänä oli toivottaa ovella kirkkoväki tervetulleeksi ja jakaa kaikille ”Mä olen niin pienoinen” - lastenvirren sanat. Kirkon etukäteisvalmistelussa oli unohtunut selvittää se, ketkä keräävät kolehdin, joten minut pyydettiin myös siihen tehtävään. Kirkkovieraista ensimmäiset olivat saapuneet jo ennen minua kymmenen aikoihin, mutta sen jälkeen ihmisiä saapui tasaisena virtana kirkon alkuun saakka. Kirkkosali täyttyi lähes kokonaan, eikä vapaita istuimia juuri ollut, joten vieraiden määräksi voisi arvella noin 200 henkilöä.

Kirkon aluksi luettiin kaikkien viime vuonna kastettujen lasten nimet ja paikalla olevat henkilöt saivat käydä itse sytyttämässä lapselleen kynttilän. Lopulta kynttilöitä oli palamassa 50 kappaletta, joka oli kastettujen lasten määrä Pyhäjärven seurakunnassa vuonna 2012. Tämän jälkeen laulettiin yhdessä ”Mä olen niin pienoinen” – virsi ja varsinainen perhekirjon osuus alkoi. Perhekirjo oli suunniteltu siten, että kaikessa huomioitiin pienten lasten suuri määrä ja heidän jaksaminen. Pappi kertoi saarnassa ja näytti samalla kuvaa siitä, miten Joosef ja Maria veivät Jeesuksen temppeliin, kun Jeesus oli 40 päivän ikäinen. Hän kertoi myös siitä, miten Jeesus oli siunattu temppelissä ja mitä siunaus tarkoittaa. Pappi kutsui sen jälkeen kaikki lapset siunattavaksi alttarille ja pyysi vanhempia, kummeja tai muita läheisiä ihmisiä tulemaan mukaan siunaamaan heitä. Suuri joukko lapsia kävi alttarilla jonkun vanhemman henkilön kanssa, mutta vaikea oli tietää, kuinka monella oli kummi mukana. Tänä pyhänä alkoi myös yhteisvastuukeräys, josta kirkossa kerrottiin muutamalla sanalla ja kolehti kerättiin yhteisvastuun hyväksi. Varsinainen kirjo päättyi yhteiseen ruokarukoukseen päiväkerhoissa opitulla tavalla: ”Siunaa Jeesus ruokamme, ole aina luonamme”. Kirkon jälkeen oli seurakunnan tarjoama ruokailu kaikille kirkkovieraille ja kun ihmisiä oli paikalla näin runsaasti, joutui ruokaa jonottamaan jonkin aikaa. Kaikki sujui kuitenkin hienosti iloisen tunnelman vallitessa ruokasalissa.

Perhekirjo oli kokonaisuudessaan toimiva paketti ja kaunis tilaisuus, jossa lapset huomioitiin erityisen hyvin. Kummiutta olisi voinut tuoda esille vielä enemmän jollain tavalla ja korostaa kummin roolia. Kummeille lähti kymmeniä henkilökohtaisia kutsuja juuri tähän kirkkoon sekä lisäksi kutsut kaikille kastettujen lasten sekä päiväkerhoikäisten perheille koskien koko lähipiiriä isovanhemmista kummeihin. Vaikea on kuitenkin tietää, kuinka monta kummiä oli ottanut kutsun vastaan. Minulla oli tarkoitus tehdä jonkinlainen kysely kummiudesta tähän kirkkoon liittyen, mutta luovuin siitä ajatuksesta, sillä kirkosta olisi tullut liian sekava. Kir-

kossa oli jo päivän aiheena kynttilänpäivä ja Jeesuksen temppeliin vienti, kaikille viime vuonna kastetuille kynttilän sytytys, yhteisvastuukeräyksen avaus sekä ruokailu, joten kummikysely olisi ollut liikaa. Kuitenkin työni kannalta tärkeintä oli nostaa kummiutta esille päiväkerhoissa ja sitä kautta lähestyimme myös kummeja, joista toivottavasti muutama oli ymmärtänyt vihjeen ja lähtenyt kummilapsensa kanssa kirkkoon.

6.4 Rippikoulun alkujaksot

1. ryhmä

Ensimmäinen varsinainen kummitietouden lisäämiseen liittyvä toiminto tapahtui rippikoulun alkujaksolla lauantaina 12.1.2013 klo 15.30 - 16.30 Pyhäjärven seurakunnan leirikeskuksesta. Lähdin paikanpäälle hyvissä ajoin valmistelemaan opetustuokiota ja etsimään tarvitsemiani tarvikkeita, kuten pahvia, paperia, kyniä, saksia ja liimaa. Samalla sain hieman tarkkailla etukäteen millaisia nuoria leirillä on ja keskustella nuorisotyönohjaajan kanssa ryhmästä. Ryhmään kuului 24 nuorta, joista kaksi oli erityisnuoria sekä yhdeksän isosta. Ryhmän pystyi jakamaan neljään pieneen toimintaryhmään.

Hieman ennen tunnin alkua luokkahuoneeseen asennettiin tietokone PowerPoint -ohjelmistoineen sekä projektori, jolla esityksen sai heijastettua seinälle. Omalta koneelta katsottuna tekemäni PowerPoint -esitys kummiudesta näytti selkeältä, mutta heijastettuna suhteellisen pienelle valkokankaalle, se ei ollut enää niin hyvännäköinen. Vaikka olin yrittänyt poimia vain tärkeimmät asiat kummiuteen liittyen, niin silti niitä oli runsaanlaisesti. Toisaalta tällä ei ollut kuitenkaan sen suurempaa merkitystä, sillä nuorten ei tarvinnut kirjoittaa asioita ylös ja puhuin nämä asiat läpi.

Minulla oli tehtynä selkeä tuntisuunnitelmarunko, joka sisälsi alustuksen, orientaation, opetuksen, sovelluksen, lopetuksen ja palautteen. Aikataulun ollessa tiivis, olin arvioinut jokaiselle osiolle ajan, jonka puitteissa se pitäisi saada pidettyä ja kaiken tämän tulisi mahtua tuntiin. Aloitin tunnin pitämisen esittelemällä ensin itseni ja kertomalla siitä, miksi olen täällä tänään. Siitä pääsin luontevasti alustamaan aiheitani ja korostamaan sitä, että nämä nuoret ovat tulevia kummeja. Orientaatiossa halusin kysymysten kautta saada nuorten ajatuksia kääntymään omiin kummeihin ja kummissuhteeseen. Siinä tilanteessa olisi ollut hyvä pohtia esimerkiksi pienryhmissä tätä aiheita, mutta ajan rajallisuuden vuoksi en käyttänyt siihen enempää voimavaroja. Jokainen nuori sai olla äänessä vuoronperään ja vastata viittaamalla kysymyksiini.

Opetusosio sisälsi tiivistetysti sen mikä on kummi, kuka voi olla kummi ja mitkä ovat kummin tehtävät. Nuorten kanssa olisi ollut hyvä keskustella näistä asioista ja kysellä mitä he jo tietävät aiheesta. Tällä kerralla käytin kuitenkin opetuksessa frontaaliopetusta, jossa menimme eteenpäin minun sanelemallani vauhdilla. Jotta opetus ei ollut pelkästään minun äänessä olemista, valitsin tähän osioon lisäksi pohdinnan pienryhmissä isosten johdolla. Ryhmien tuli pohtia sitä, miten kummiutta voi käytännössä toteuttaa lapsen ja nuoren kanssa. Tällä pohdinnalla halusin lisätä sitä tietoutta, ettei kummius vaadi suuria ihmeitä ja tekoja, vaan myös arkinen lähimmäisenrakkaus voi riittää. Kävimme sitten yhdessä läpi ryhmien tuotokset ja lisäksi kerroin omien lähteitteni pohjalta hyviä käytännön vinkkejä kummin tehtävien hoitamiseen. En ollut arvannut, että esittämäni kysymys oli näin haasteellinen. Minun olisi pitänyt ohjeistaa isokset paremmin tähän pohdintaan ja antaa vinkkejä käytännön kummiuteen. Isokset olivat yhtä tietämättömiä asiasta ja tuumasivat, ettei heidän rippikoulussa ole kummiutta juuri käsitelty. Aikataulullisesti olimme hyvässä vauhdissa ja tunti eteni suunnitelman mukaisesti.

Sovellusosioon olin suunnitellut korttiaskartelun. Kummius ei tarkoita automaattisesti sitä, että kummi muistaa kummilastaan. Siitä syystä halusin, että jokainen leiriläinen askarteleo kummille kortin. Kun tiedossa on tämän ikäisten nuorten into kaikkea askartelua kohtaan, niin olin tehnyt kaiken mahdollisimman helpoksi ajan säästämiseksi. Nuoren tarvitsi vain valita pahveista sopiva korttipohjan väri ja leikata se postikortin kokoiseksi. Sen jälkeen sai valita yhden suojelusenkelin kuvan sekä enkeleihin liittyvän lausekkeen ja leikata ne valmiiksi. Tämän jälkeen enkelinkuva ja lauseke liimattiin kortin kanteen. Kortin takapuolelle jokainen liimasi vielä virren 218 neljännen säkeistön: *”Vanhempien rinnalla kummit ovat tukena rukouksin muistaen, kuunnellen ja rohkaisten.”* Jotta kortti ei ollut täysin valmiista materiaaleista koostuva, niin jokaisen tuli kirjoittaa korttiin seuraava teksti: *”Terveiset rippikoulun alkujaksolta. Toivoo kummityttösi / kummipoikasi.”* Isosilla oli myös mahdollisuus askarrella kortteja. Minun olisi pitänyt olla tässäkin tapauksessa ennakoiva ja pyytää isosia, mikäli he eivät itse tehneet korttia, auttamaan muun muassa näitä erityisnuoria. Minun piti sitten itse heitä opastaa, mikä viivytti jonkin verran seuraavan tehtävän aloittamista.

Korttien ollessa valmiina, kerroin nuorille seuraavan tehtävän tähän samaan osioon liittyen. Heidän tuli selvittää yhden kummin osoite ”kilauttamalla kaverille” eli sellaiselle henkilölle, jolta he ajattelivat saavansa osoitteen selville. Tämä osio oli tämän opetustuokion riski, mutta halusin kokeilla onnistuuko se. Nykypäivänä lähes kaikilla nuorilla on oma kännykkä, jolloin tiedonsiirto onnistuu helposti ajasta ja paikasta riippumatta. Aika monella nuorella olikin kännykkä mukana tunnilla ja ne joilla ei ollut, laitoin heidät nopeasti niitä noutamaan. Yllättävän hyvin nuoret saivat kummien osoitteet selville, mutta aikaa kului liian paljon. Toisaalta myös opetustilanne meni rauhattomaksi ja ruokatunnin painaessa päälle, tunti päättyi kesken kaiken. En ehtinyt pitää lopetusta tai pyytää palautetta. Olin kuitenkin tyytyväinen korttien määrään, sillä niitä tuli postitettavaksi 20 kappalet-

ta ja pari nuorta aikoi viedä itse kortin kummilleen. Erityisnuoret olisivat tarvinnut tähän osioon enemmän apua kuin mitenkään ehdin antamaan muun ryhmän ohessa. He olisivat tarvinnut apua osoitteen hakemiseen, mutta myös selvittämään sitä, keitä heidän kumminsä ovat. Tästä syystä nämä nuoret saivat kotiinsa mukaan kirjekuoren postimerkin kera, jotta he saivat kysyä vanhemmiltaan kumminsä osoitteen ja postittaa sitten itse kortin. Ruokailun jälkeen pyysin saada vielä hetkisen lisääaikaa, jotta sain kysytyä nuorilta palautetta oppitunnista palautelomakkeella (LIITE 8).

2. ryhmä

Toinen rippikoulun alkujaksolla tapahtuva opetustuokio oli lauantaina 9.2.2013 klo 15.30 - 16.30 Pyhäjärven seurakunnan leirikeskuksessa. Tälle leirille oli hieman helpompaa lähteä, koska työntekijät ja leiriohjelma olivat edelliseltä kerralta jo tuttuja. Vaikka toisaalta leiriläiset ja isokset olivat kaikki uusia tuttavuuksia. Ennen tuokion alkua ehdin keskustella nuorisotyönohjaajan kanssa ja kuulin, ettei ryhmässä ole mitään erityistä huomioitavaa. Ryhmässä oli 25 nuorta, vaikka alkujaan heitä piti olla enemmän sekä kahdeksan isosta. Minulla oli kuitenkin jo jonkinlainen tuntuma tähän opetustuokioon ja ollut aikaa miettiä, mitä asioita tulisi muuttaa tai mitä kannattaisi tehdä toisin. Viimeksi tuokion alussa huomasin, että PowerPoint -esitys oli hieman sekavan näköinen, joten yritin nyt sitä tehdä selkeämmäksi ja poistaa edelleen mahdollisuuksien mukaan kaikki ylimääräiset ja ei niin tärkeät asiat. Minun omasta mielestä uusittu versio oli selkeämpi kuin alkuperäinen, joten sitä oli helpompi seurata.

Pääosin opetustuokio meni saman tuntisuunnitelmarungon mukaisesti, mikä oli käytössä jo ensimmäisellä kerralla. Muutamia kohtiin tein muutoksia, kuten lisäsin orientaatio-osioon kummi-tietovisailulomakkeen (LIITE 9). Lomakkeessa oli vaihtoehtoisia kysymyksiä kummiuteen liittyen ja se sisälsi jo itsessään kaikki

kummiuteen liittyvät tärkeimmät asiat. Lomakkeen vastaukset tulivat esille vasta PowerPoint-esityksessä, jonka kautta pystyin palaamaan takaisin tähän lomakkeeseen ja kertaamaan vielä asioita.

Opetusosio meni saman kaavan mukaisesti kuin aikaisemmin, mutta tietovisailulomake tuki hyvin tätä osiota ja nuorten piti seurata opetusta, jotta saivat varmistuksen vastauksilleen. Viimeksi huomasin, että pienryhmissä pohdinta kummiuden toteuttamisesta oli vaikeaa niin isosille kuin rippikoululaisillekin ja että isokset olisi pitänyt ohjeistaa erikseen. Isosten ohjeistamiselle ei ollut juuri mahdollisuutta, joten tästä syystä olin valmistanut tähänkin tehtävään apulomakkeen (LIITE 10). Lomakkeessa avasin tehtävää paremmin ja annoin vinkkejä pohdintaan. Tehtävä onnistui huomattavasti paremmilla tuloksilla ja kävimme yhdessä vastaukset läpi siten, että jokainen ryhmä sai olla äänessä vuoronperään. Minun ei tarvinnut juuri lisätä tähän purkuvaiheeseen mitään, vaan asiat löytyivät nuorilta itseltään.

Sovellusosio sisälsi edelleen korttiaskartelun, jota olin ajanpuutteen vuoksi koettanut helpottaa vielä siten, että leikkasin kuvat ja tekstit valmiiksi. Nuorten tarvitsi vain valita pahvin väri korttipohjaan ja leikata se sopivan kokoiseksi sekä liimata siihen muut lisukkeet. Tekstinä säilyi: ”Terveiset rippikoulun alkujaksolta. Toivoo kummityttösi / poikasi”, mutta koska ystävänpäivä oli sopivasti tuloillaan seuraavalla viikolla, niin kannustin heitä muistamaan kummiaan myös tässä asiassa. Viime kerralla tähän osioon kuului myös kummin osoitteen selvittäminen puhelimella, mikä onnistui suhteellisen hyvin. Tätä tuokiota varten olin pyytänyt nuorisotyönohjaajaa lisäämään leirikirjeeseen pyynnön kummin osoitteen selvittämisestä valmiiksi leirille. Tämän muutoksen tavoitteena oli se, että opetustuokio säilyisi rauhallisempana tunnin loppuun saakka. Tämä muutos ei juuri siihen vaikuttanut, sillä ilmeisesti askartelu itsessään aiheutti rauhattomuutta. Ja lisäksi aika monelta puuttui kummin osoite, joten he joutuivat kuitenkin sitä selvittämään pu-

helimitse. Askartelu, vaikka se oli pelkkä leikkaa ja liimaa- tehtävä, vei liiaksi aikaa. Nuoret ajattelivat myös, että kun kortti on valmiina ja palautettuna minulle, tunti on päättynyt. Toisaalta se tunti on aina vaikea, joka on juuri ennen ruokailua, sillä nuorilla on nälkä, eikä ole myöskään suotavaa venyttää tuntia yhtään. En ehtinyt tälläkään kerralla pitää lopetusosiota, vaan jouduin pyytämään ruokailun jälkeen hetken lisäaikaa palautetta varten. Tämä opetustuokio meni joka tapauksessa mukavasti ja omasta mielestäni paremmin kuin ensimmäisen ryhmän kanssa, vaikka aikataulutuksessa oli edelleen ongelmia. Tuokion jälkeen sain viedä postiin 19 kirjettä kummeille. Muutama nuori halusi antaa itse korttinsa suoraan kummille.

7 TOIMINNAN ARVIOINTI

7.1 Päiväkerhojen ja perhekerhon hartauksien palaute

Päiväkerhoissa sekä perhekerhossa pitämistäni hartauksista pyysin palautetta lastenohjaajilta. Ruotasen päiväkerhosta saamani palaute oli kokonaisuudessaan positiivista. Lastenohjaajan mielestä olin nähnyt paljon vaivaa päiväkerhohartauden valmistelussa. Lapset olivat hyvin hartaudessa mukana. Kasteasia tuli selitettyä lapsilähtöisesti ja ymmärrettävästi. Lapset jaksoivat kuunnella asian pitkästyttä kerronnan ollessa sopivan pituinen. Askarreltu kutsukortti kirkkoon oli kaunis ja yksinkertainen, jolloin viisivuotiaat lapset selvisivät siitä ilman ohjaajan apua. Tällä kutsulla ei ehkä saavutettu toivottua tulosta, sillä kirkossa oli vain murto-osa lapsista ja kummeista paikalla. Toisaalta tähän asiaan ei meillä ollut vaikutusvaltaa. Lastenohjaaja kuitenkin arveli, että kummit ilahtuivat ja yllättyivät kutsusta sen ollessa kiva yhteydenpitoidea lapsen ja kummin välille. Ilahduttavaa oli myös kuulla, että lastenohjaaja arveli käyttävänsä tätä ideaa jatkossakin.

Pyhäsalmen päiväkerhosta ja perhekerhosta sain palautetta suullisesti sekä kirjallisesti. Keskustellessamme heti hartauden pitämisen jälkeen, sain kuulla positiivista palautetta omasta varmuudestani ja luonnollisuudestani hartauden pitämisessä. Lapset jaksoivat hyvin kuunnella ja keskittyä hartauteen, vaikka kyseessä oli neljävuotiaiden ryhmä. Lastenohjaaja kertoi kirjallisessa palautteessaan, että olin paneutunut tehtävääni hartauden pitämiseen tunnollisesti ja huolellisesti. Hartaus pidettiin aiheesta kaste ja kummius, jossa korostettiin hyvin kummiutta ja sen tehtävää. Sama hartaus pidettiin sekä päiväkerholaisille että perhepiirissä myös vanhemmille. Lastenohjaajan mielestä toin kummiuteen liittyvät asiat esille selkeästi ja vakuuttavasti sekä lasten että aikuisten kuultavaksi ja nähtäväksi. Kastepöytä toimi arvokkaana rekvisiittana ja loi juhlallisuutta.

Korttiaskartelu onnistui hyvin. Kortti muodosti herkän kokonaisuuden, jossa huomioitiin sekä tuleva pyhäpäivän teema, että erityisesti lasten ikä ja valmiudet askartelun toteuttamiseen niin päiväkerhossa kuin perhekerhossa. Lastenohjaaja oli iloinen yhteistyöstämme, sillä se toi vaihtelua kerhoelämän arkeen. Toisaalta se helpotti myös lastenohjaajan työtä, koska hänen ei tarvinnut sillä kerralla itse suunnitella ja toteuttaa hartautta. Sain lastenohjaajan kautta palautetta myös vanhemmilta, jotka olivat olleet positiivisesti yllättyneitä siitä, että päiväkerhossa järjestettiin tällaista vaihtelevaa ja erilaista toimintaa. Kummeista ehkä puhutaan, mutta nyt yritettiin käytännön toimien kautta vahvistaa kummilapsen ja kummin välistä suhdetta.

7.2 Rippikoulun alkujaksojen palaute

Rippikoulun alkujaksoilla pitämistäni opetustuokioista pyysin palautetta sekä nuorisotyöntekijältä että rippikouluun osallistuvilta nuorilta. Nuorisotyöntekijä arvioi opetustuokiota +/- palautteella. Positiivista eli + - merkillä varustettua palautetta sain opetustuokiossa seuraavista aihealueista. Opetustuokion aloitus oli onnistunut, sillä olin esitellyt selkeästi itseni ja kertonut miksi olen tullut paikalle. Kysymyskierron oli hyvä, varsinkin kysymys ”montako kummiä sinulla on”, sillä se oli tiedollisesti mielenkiintoinen ja antoisa. Monella nuorella oli vastauksien perusteella useita kummeja. Toisaalta oli myös nuoria, jotka eivät edes tienneet kummiensa määrää tai sanoivat, ettei heillä ole kummeja lainkaan. Muiden kysymysten kautta selvisi, että kummit muistavat edelleen kummilapsiaan ja kummien kanssa on myös jotain yhteistä toimintaa. Kummiutta ei ole unohdettu. Tiivistelmät olivat hyvät ja selkeät, joissa aiheena oli kaste ja kummius. Pienryhmissä ja isosten avustuksella toteutettu pohdintatehtävä oli hyvä ja käytännönläheinen. Pohdintatehtävän aiheena oli miten kummiutta voi käytännössä toteuttaa. Kummikortin tekeminen oli mukava lisä tuokioon ja sen ohjeistus oli selkeä. Ensimmä-

mäisellä alkujaksolla kummin osoitteen selvittäminen vasta paikanpäällä oli rauhattomuutta lisäävä tekijä. Toisella alkujaksolla oli rauhallisempi ilmapiiri, sillä osoite oli pitänyt selvittää jo etukäteen. Opetustuokio oli kokonaisuudessaan hyvä, sillä siinä oli ensin selkeästi teoriaosio ja sitten toimintaosio. Opetustuokion aikana muodostui myös hyvä kontakti ja vuorovaikutuksellinen suhde nuoriin.

Toinen rippikoulun alkujakso sujui yleisesti ottaen paremmin kuin ensimmäinen, muun muassa ohjaajan oman oppimisen ja ennakoivien toimien johdosta. Kokonaisuudessaan opetustuokioiden palaute oli positiivista. Ainoa miinusmerkkien asia oli asioiden runsaus. Tuokioissa parannusta olisi kaivannut ajankäytön suunnittelu suhteutettuna opetettavan asian määrään, sillä nyt oli liikaa asioita sisällytettynä tuntiin.

Nuorten palautteen saamiseksi olin tehnyt lyhyen kyselylomakkeen. Lomakkeessa oli valintakysymyksiä (kyllä/ei) sekä yksi avoin kysymys. Lomakkeella halusin selvittää hieman kummiutta ja sen merkitystä nuoren elämässä. Sekä sitä, että onnistuinko opetustuokiossa välittämään tietoa kummiudesta riittävän selkeästi, jotta nuori pystyi sitä omaksumaan. Avoimessa kysymyksessä nuorella oli mahdollisuus kertoa se, mitä olisi toivonut oppitunnissa tehtävän toisin. Tämän kysymyksen vastauksia oli tarkoitus käyttää hyödyksi varsinkin toisen ryhmän opetustuokion suunnittelussa, mutta myös oman oppimisen kannalta. Ensimmäiseltä rippikoulun alkujakson ryhmältä sain takaisin 23 palautelomaketta ja toiselta 25.

Ensimmäinen kysymys käsitteli sitä, että kuinka moni nuorista haluaisi kummiksi rippikoulun jälkeen. Toinen kysymys oli oman opetukseni kannalta keskeisin. Siinä selvitettiin sitä, saiko nuori mielestään riittävästi tietoa kummiudesta eli siitä, miten kaste liittyy siihen, mikä on kummi, kuka on kummikelpoinen tai mitkä ovat kummin tehtävät. Kysymykset kolme, neljä ja viisi kuuluivat yhteen, sillä

näissä kysymyksissä käsiteltiin kummin ja kummilapsen välistä suhdetta yhteydenpidon kautta sekä sitä, että haluaisivatko nuoret vielä vahvistaa tätä suhdetta. Kysymys kuusi oli avoin, jossa pyysin nuoria jatkamaan aloittamaani lausetta: ”Olisin toivonut oppitunnissasi, että”. Kysymyksen tarkoituksena oli saada nuorten näkemystä siihen, mitä minun tulisi tehdä tunnilla toisin ja heidän mieleisellään tavalla. Vastauksista tehty kooste on nähtävissä liitteessä (LIITE 11).

Tämän palautteen pohjalta voi tehdä jo jonkinlaisia johtopäätöksiä nuorten suhtautumisesta kummiuteen, tämän hetkisestä kummisuhteesta ja sen toimivuudesta sekä opetustuokioiden toteutuksesta. Nuoret edelleen arvostavat kummiutta, sillä suurin osa heistä haluaa kummiksi rippikoulun jälkeen. Tietysti on myös sellaisia nuoria, joille rippikoulun käyminen tarkoittaa jotain muuta kuin oikeutta saada toimia kummina. Kummius voi myös pelottaa, varsinkin sen kristillisen kasvatusvelvoitteen myötä.

Omassa opetustuokiossani oli vahvana painopistealueena tiedottava opetus, jonka tavoitteena oli lisätä nuorten tietämystä kummiudesta. Opetustuokion onnistumisen puolesta mielestäni kertoo se, että suurin osa nuorista vastasi saaneensa riittävästi tietoa kummiuteen liittyvistä eri osa-alueista ja vain muutamalle jäi joku kohta epäselväksi. Toisaalta en kuitenkaan pysty sanomaan sitä, miten paljon nuorille jäi asioita mieleen tai tapahtuiko oppimista, sillä vasta tulevaisuus näyttää. Opetustuokioon kaivattiin enemmän monipuolisuutta ja toimintaa, mutta myös sitä, että se olisi ollut kestoaltaan lyhyempi. Minulla oli kaikkienensa tunti aikaa, jonka sisällä oli kaikkien toimintojen tapahduttava. Ison ryhmän liikuttaminen ja saaminen yhdessä toimimaan vie paljon aikaa, joten ajankäytöllisistä syistä sekä tiedollisen painopisteen vuoksi, päädyin tähän opetusmuotoon. Kuitenkin on todettava se, että tuokiossa oli opetukseni lisäksi myös yksilö- ja pienryhmätoimintaa, askar-

telua ja keskustelua. Muutama nuoren vapaaehtoinen kommentti siitä, että tunti oli tuollaisenaan hyvä, ilahdutti minua paljon ja antoi uskoa omaan tekemiseeni.

Minua kiinnosti tässä kummiaiheessa myös se, miten tänä päivänä kummit ja kummilapset ovat yhteydessä toisiinsa. Olin positiivisesti yllättynyt, että yhteyttä pidetään näin paljon molemmin puolin, sillä vain muutamilta nuorilta yhteys puuttui kokonaan tai osittain. Toisen ryhmän osalta oli yllättävää huomata se, että suurin osa nuorista haluaisi edelleen lisätä yhteydenpitoa kummiin. Ensimmäisessä ryhmässä ero ei ollut niin selkeä, vaan he olivat tyytyväisiä tämän hetken tilanteeseen.

7.3 Oma arvio

Päiväkerho ja perhekerho hartaudet

Minun omasta mielestäni hartaudet menivät hyvin kaikin puolin. Vaikeinta tässä kaikessa oli etukäteissuunnittelu, sillä siinä piti ottaa erityisen hyvin huomioon lasten ikä ja valmiudet ymmärtää kummiutta. Toisaalta hartausaika lasten kanssa on lyhyt, joten sisällöllisesti hartauden tuli olla ytimekäs ja mielenkiintoa ylläpitävä. Onnistuin luomaan lapsiin vuorovaikutuksellisen suhteen, jolloin tuntui, että olimme kaikki läsnä ja saimme tehdä asioita yhdessä. Lapset jaksoivat hienosti kuunnella ja seurata hartautta sekä osallistua mahdollisuuksien mukaan. Aikataulullisesti hartaus meni suunnitelmien mukaisesti. Askarreeltu kortti oli hieno ja asiallinen. Toivottavasti kummit ymmärsivät sen arvon, vaikka eivät olisikaan päässeet osallistumaan kummilapsensa kanssa kynttilänpäivän kirkkoon. Kummikirkkoa voidaan pitää hieman pettymyksenä, sillä se ei tavoittanut tai kiinnostanut kummeja. Kirkko oli kuitenkin hieno kokemus ja erityisesti siitä syystä, että se oli suunniteltu täysin lapsia ajatellen.

Rippikoulun alkujaksot

Kuten rippikoulun opetuksen suunnittelussa sanottiin, että ohjaajan on pohdittava sitä, että käsitteleekö paljon asioita pintapuolisesti vai vähemmän asioita tarkemmin, niin tämä kysymys minun olisi pitänyt ratkaista etukäteen. Tunti on erittäin lyhyt aika. Tunnin päämääränä oli kummitietouden lisääminen, joten olin kerännyt mielestäni kaikki olennaiset asiat kummiudesta opetettavaksi nuorille. Lisäksi halusin, että tunnissa on teorian lisäksi myös toimintaa. Yksinkertaisesti aikataulukseni ei mennyt suunnitelmien mukaisesti, sillä sisällöllisesti tunti oli liian runsas ja toimintaosiot veivät liian paljon aikaa. Vaikka opetukseni oli luentotyypinen, niin mielestäni sain aikaiseksi vuorovaikutuksellisen suhteen nuorten kanssa ja pienryhmätyöt onnistuivat toisella kerralla jo huomattavasti paremmin. Nuoret olisivat kaivanneet enemmän yhteistä keskustelua ja pohdintaa, mikä olisi ollut erittäin hyödyllistä tiedon sisäistämisen kannalta katsottuna. Kuitenkin uskon vakaasti siihen, että nuorille jäi jotain mieleen kummiudesta ja kummin tehtävistä. Toivottavasti kummit myös ilahtuivat kummilapsilta saaduista korteista. Selvästi oli näkyvissä se, etteivät nuoret enää nykyaikana lähetä kirjeitä postitse, sillä monelle oli epäselvää mihin kohtaan osoite tai lähettäjän tiedot kirjoitetaan.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe alkoi hahmottua siitä hetkestä alkaen, kun minua pyydettiin kummiksi. Minua alkoi mietityttää se, että mitä kummius tarkoittaa ja miten voin toimia kummina oikealla tavalla tulevalle kummilapselleni. Siitä nousi sellainen kysymys mieleen, että kuinka moni muu ihminen minun lisäksi miettii kummiutta tai kokee sen vaikeana asiana. Tähän perustuen valitsin kummitietouden lisäämisen työni aiheeksi, sillä halusin itse lisää tietoa, mutta samalla voisin myös jakaa sitä muillekin epätietoisille. Kirkko on myös havahtunut kummiuteen liittyvään tietämättömyyteen ja alkanut siitä syystä itsekin nostamaan kummiutta uudelleen esille. Kummi aiheinen työni sattui juuri sopivaan aikaan.

Kummius on valtava voimavara. Monet ihmiset kuitenkin vierastavat kummiutta sen kristillisen kasvatustehtävän myötä. Tässä työssä olen halunnut korostaa sitä, ettei kummin tarvitse olla mikään ”tosiuskovainen”, joka tuntee Raamatun ”kannesta kanteen”, vaan siinä riittää, kun on oma itsensä. Kummiutta voi toteuttaa juuri sellaisella tavalla kuin se on itselle luontaisinta. Kummin tulee olla lapselle aikuinen ystävä, jonka puoleen voi ja uskaltaa aina kääntyä tilanteesta riippumatta. Kummi on tukena ja turvana. Kummiutta voi toteuttaa arjen kristillisyyden ja lähimmäisenrakkauden mukaisesti. Kummin tehtävänä on myös rukoilla kummilapsen puolesta, mikä ei sekään vaadi ihmeitä.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoista, mutta toisaalta aika haastavaa kahden eri kohderyhmän vuoksi. Periaatteessa käsiteltävänä oli sama asia, mutta työn toteutuksessa piti huomioida kaksi erilaista näkökulmaa. Lasten kanssa kummiutta käsiteltiin yksinkertaisemmin, enemmän arkisiin asioihin ja käytännönläheisyyteen painottuen. Lisäksi järjestimme kummeille ja kummilapsille mahdollisuuden osallistua yhdessä Kynttilänpäivän perhekirkkoon. Tämä tilai-

suus ei saanut kuitenkaan suurta suosiota oman kohderyhmäni puolesta, vaikka muuten kirkko oli lähes täynnä. Ehkäpä kirkkokutsu oli kummeille uutta ja he olisivat tarvinneet enemmän rohkaisua osallistumiseen.

Rippikouluikäiset nuoret olivat työni kannalta otollisin kohderyhmä, sillä he ovat jo ensi kesänä mahdollisia tulevia kummeja. Siitä syystä halusin kertoa heille aika tarkasti kummiudesta ja antaa eväitä kummin tehtävän suorittamiseen. Opettamisen ohessa selvittelin myös hieman sitä, miten kummius tänä päivänä nähdään ja koetaan nuorten keskuudessa. Olin aika yllätynyt siitä, kuinka hyvin kummit tai kummilapset pitävät yhteyttä toisiinsa. Vain muutamilta nuorilta puuttui tämä yhteydenpito kokonaan. Kysyin myös sitä, että haluaisivatko nuoret vielä lisätä yhteydenpitoa kummeihinsa, johon suurin osa nuorista vastasi myöntävästi. Siinä olisi hyvä jatkotutkimusaihe. Kysymyksenä kuuluukin, miten tätä kummin ja kummilapsen välistä yhteyttä voisi lisätä ja edistää? Olisiko seurakunnalla mahdollisuuksia toimia tässä yhteydenpidon lisäämisessä avustavana tahona?

Olen tyytyväinen työni toteutukseen kaikinensa. Suunnittelu ja ennakkovalmistelut veivät paljon aikaa, mutta hartaudet ja opetustuokioiden oli niiden pohjalta helpompi toteuttaa. Kuitenkin sain huomata myös sen, että vaikka on hyvät suunnitelmat tehtynä, niin vastaan voi tulla odottamattomia yllätyksiä ja tilanteita, joihin ei ole voinut varautua ollenkaan. Näihin tilanteisiin tuli keksiä ratkaisuja siinä hetkessä ja toimia sen jälkeen parhaaksi katsomallaan tavalla. Kaikesta yllätyksellisyydestä huolimatta selvisin hyvin ja ilman suurempia ongelmia. Lisäksi pitäisi osata olla ottamatta liikaa materiaalia käyttöön, sillä määrä ei ratkaise, vaan laatu. Sain paljon arvokasta kokemusta työskentelystä lasten ja nuorten kanssa, vaikka monta asiaa tekisin nyt toisin. Elämä on jatkuvaa itsensä kehittämistä. Ainakin minulla on nyt selkeämpi kokonaiskuva kummiudesta ja sen toteuttamisesta, eikä edes kristillinen kasvatus ole enää niin pelottava asia.

LÄHTEET

Engström, K., Pyysiäinen, M., Repo, H. & Ryhänen, T. 2003. Ohjaajan ripari. Helsinki: WSOY.

Harjuvaara, O. 1986. Päiväkerhon kristillinen kasvatus. Teoksessa K. Alvesalo-Heikkilä (toim.). Päiväkerhotyön käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 144 - 147.

Heikkilä, L., Lindfors, H., Saarinen, S. & Taipale, H. 2000. Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Teoksessa H. Lindfors (toim.). Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Helsinki: Lasten Keskus.

Holländer, A-M., Lindfors, H., Metsätähti, S., Nummela, I., Ojell, R. & Seppänen, A. 2009. Minäkö perhetyön tekijä? Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki: Yliopistopaino.

Jokela, E. 2004a. Rukous lapsen kanssa. Teoksessa L. Heinonen, J. Luodeslampi & L. Salmensaari (toim.). Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 159 - 165.

Jokela, E. 2004b. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.). Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 57 - 65.

Jolkkonen, J. 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.). Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 9 - 33.

Kallioniemi, A. 2004. Uskonnonpedagogiikka lapsityön taustalla. Teoksessa L. Heinonen, J. Luodeslampi & L. Salmensaari (toim.). Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 49 - 60.

Katekismus 1999. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Helsinki: Edita.

Keskitalo, J. 2005. Leikkivä kirkko - Suuren Kertomuksen kirkko. Teoksessa K. Virtanen (toim.) Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 10 - 15.

Kinnunen, S. 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Helsinki: Uusi Tie.

Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993. 3:1§. Saatavana:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055#L3P1> . Luettu 20.2.2013.

Komulainen, T., Peltola, L., Perälä, M., Ranta, I., Ripatti, J., Särkiö, R. & Tiensuu, K. 1999. Seurakuntalaisen käsikirja. Teoksessa S. Kortetjärvi - Nurmi & K. Pirinen (toim.) Seurakuntalaisen käsikirja. Helsinki: Oy Edita Ab.

Lempiäinen, P. 2004a. Kummin kirja. Kummi, lapsen aikuinen ystävä. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Lempiäinen, P. 2004b. Pyhät toimitukset. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Lindfors, H. 2005. Jumalanpalveluselämä leikkivässä kirkossa. Teoksessa K. Virtanen (toim.). Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 117 - 121.

Lindfors, H., Kokkonen, J., Mäkelä, M., Peippo, T., Seppänen, A. & Suni, P. 2012. Kummin kaa. Kummitarinoita. Teoksessa E. Johansson (toim.). Kummin kaa. Kummitarinoita. Helsinki: LK- kirjat / Lasten Keskus.

Lindgren, K. 2005. Leikkivä kirkko ja kirkkopedagogiikka. Teoksessa K. Virtanen (toim.). Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 93 - 98.

Luukkonen, L. 2005. Leikki kirkon omimpana olemisen tapana. Teoksessa K. Virtanen (toim.). Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 99 - 105.

Muhonen, M. & Tirri, K. 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa J. Porkka (toim.). Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus / LK- kirjat, 63 - 82.

Ohtamaa, A-L., Torppa, M., Holländer, A-M., Kaihlanen, M., Leppänen, R., Mikkola, M., Saarinen, S., Suomalainen, A., Vainionpää, L., Toivanen, M-L., Virtanen, K., Vuorelma, P. & Issakainen, T. 2008. Lapsi on osallinen. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä. Kirkon kasvatus ja nuorisotyö / Kirkkohallitus 2008. Pdf-dokumentti. Saatavana:
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/\\$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf) . Luettu 18.10.2012.

Palmu, H., Salomäki, H., Ketola, K. & Niemelä, K. 2012. Haastettu kirkko. Suomen evankelis- luterilainen kirkko vuosina 2008 - 2011. Kirkon Tutkimuskeskuksen julkaisuja / 115. Porvoo: Bookwell Oy.

- Petäjä, H. 2008. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus. Teoksessa J. Porkka (toim.). Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus / LK- kirjat, 121 - 129.
- Pruuki, H. & Pruuki, L. 2005. Löytöretki. Rippikoulunohjaajien opas. Helsinki: LK- kirjat / Lasten Keskus.
- Pruuki, L. & Tirri, K. 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.). Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 35 - 55.
- Pruuki, L. 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK- kirjat / Lasten Keskus.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.
- Repo, H. 2003. Kastekirja. Helsinki: WSOY.
- Räsänen, A. 2008. Kristillinen kasvatus teoriassa ja käytännössä. Teoksessa J. Porkka (toim.). Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus / LK- kirjat, 287 - 304.
- Sakasti 2012. Kasvatus. Varhaiskasvatus. Päiväkerho. Saatavana: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content44C2E7> . Luettu 9.10.2012.
- Sakasti 2013. Kasvatus. Varhaiskasvatus. Perhekerho. Saatavana: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content44A969> . Luettu 11.4.2013.
- Sihvola, S. & Kukkamaa, T. 2003. Lapsen saatavilla. Kirja kummeille ja kummeiksi haluaville. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy. Ajatuskirjat.
- SLK 2010. Kohti leikkivää kirkkoa. Seurakuntien Lapsityön Keskus ry:n missio, visio ja strategia 2010. Teoksessa K. Virtanen (toim.) Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 135 - 141.
- SLK 2012a. Seurakuntien Lapsityönkeskus ry. Varhaiskasvatus. Päiväkerhot. Saatavana: http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/paivakerhot . Luettu 6.3.2013.

SLK 2012b. Seurakuntien Lapsityönkeskus ry. Varhaiskasvatus. Päiväkerhot. Päiväkerho ja kasvatuskumppanuus. Saatavana: http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/paivakerhot/paivakerho_ ja_ kasvatuskumppanuus . Luettu 5.3.2013.

SLK 2012c. Seurakuntien Lapsityönkeskus ry. Varhaiskasvatus. Päiväkerhot. Päiväkerho seurakunnan varhaiskasvatuksena. Saatavana: http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/paivakerhot/paivakerho_seurakunnan_varhaiskasvatuksena . Luettu 6.3.2013.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012a. Kaste ja kummit. Milloin kastetaan? Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/BB9D352630B7B908C2257022004164F0?OpenDocument&lang=FI> . Luettu 15.12.2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012b. Kaste ja kummit. Nimen valinta. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/A1DA601300CC793BC2257022003F1340?OpenDocument&lang=FI> . Luettu 15.12.2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012c. Konfirmaatio. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/87A8B935EC6CE1A6C2256FEA003B817E?OpenDocument&lang=FI> . Luettu 18.12.2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012d. Kaste ja kummit. Kummien lisääminen. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/29C6CF7F8DEAAB2AC225749F00270731?OpenDocument&lang=FI> . Luettu 15.12.2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013. Rippikoulu ja isokset. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA0037040C?OpenDocument&lang=FI> . Luettu 3.4.2013.

Turunen, R., Jokela, E., Kallinen, E., Lossi, T., Poutiainen, M., Pruuki, L., Tuovinen, U., Rissanen, A. & Toivanen, M-L. 2001. Elämä, usko, rukous-rippikoulusuunnitelma 2001. Piispainkokouksen 11.9.2001 hyväksymä. Suunnitelma tuli voimaan 1.10.2001.

Vanne, A. 2008. Kristillinen kasvatus koulussa. Teoksessa J. Porkka (toim.). Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus / LK-kirjat, 131 - 140.

Virtanen, K. 2005. Leikkivä kirkko - mitä ja miksi? Missio, visio ja niiden taustoja. Teoksessa K. Virtanen (toim.) Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 58 - 66.

Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmänohjaajille. Naantali: Vammalan Kirjapaino Oy.

Wennermark, P-L. 2004. Raamattu lapsityössä. Teoksessa L. Heinonen, J. Luodeslampi & L. Salmensaari (toim.). Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 135 - 150.

LIITELUETTELO

- 1 Kutsukortti kummille kynttilänpäivän kirkkoon
- 2 Kummin kutsu -teksti kortissa
- 3 Muistilista päiväkerhon hartauteen ja kummin rukous
- 4 Kirje päiväkerholaisten vanhemmille
- 5 Tuntisuunnitelmarunko rippikoulun alkujaksoille
- 6 PowerPoint-esitys Kaste ja kummius
- 7 Rippikoulun alkujaksojen kummin kortti
- 8 Rippikoulun alkujaksojen palautelomake
- 9 Kummitietovisa-lomake
- 10 Pienryhmäpohdinnan apulomake
- 11 Rippikoulun alkujaksojen palautteen kooste

Kutsukortti kummille kynttilänpäivän kirkkoon

Kummin kutsu -teksti kortissa

Kummille!

Sinulle on annettu tämä arvokas
luottamustehtävä toimia kummina. Olet
kummilapsellesi tärkeä ihminen ja turvallinen
aikuinen ystävä. Saat olla yhdessä
vanhempien kanssa tukemassa ja seuraamassa
lapsen kasvua.

Kummius on elinikäinen ystävyysuhde
kummin ja kummilapsen välillä.
Lapsen kannalta on arvokasta, että hän saa tutustua
aikuiseen, jonka elämän perustan muodostaa
kristillinen usko ja lähimmäisen rakkaus.

”Vanhempien rinnalla
kummit ovat tukena
rukouksin muistaen,
kuunnellen ja rohkaisten.”
Virsi 218:4

**Kutsumme Sinut ja kummilapsesi
perhekirkkoon Kynttilänpäivänä
3.2.2013 klo 11.00 Pyhän Annan kirkkoon.**

Kaikki lapset siunataan kirkossa ja kummin
toivotaan olevan mukana siunaamisessa.

Muistilista päiväkerhon hartauteen

Kastepöydän symbolit

- **Valkoinen** on juhlaväri ja se kuvastaa pyhyyttä ja puhtautta
- **Palava kynttilä** kuvastaa Jumalan läsnäoloa
- **Kastekynttilä** on lapsen oma rukouskynttilä, joka muistuttaa Jumalan huolenpidosta
- **Raamatusta** saamme tietoa Jumalasta ja Hänen suuresta rakkaudestaan
- **Kastemalja** on vettä sisältävä astia
- **Pikkuliina**, jolla lapsen pää kuivataan kasteen jälkeen
- **Kukkakimppu** on lahjana Jumalalle ja ne muistuttavat Jumalasta, kaiken elämän antajasta
- **Valkoinen kastemekko** on merkinä siitä, että saamme kulkea valossa ja valkeudessa

Kaste

- Kasteessa meidät on liitetty Taivaan Isän perheen jäseneksi ja meistä on tullut Jumalan lapsia.
- Samalla meistä on tullut oman seurakunnan jäseniä
- Kasteessa meitä on kutsuttu ensimmäistä kertaa virallisesti omalla nimellä, Jumala tuntee meistä jokaisen.
- Kasteessa olemme saaneet kummit, ainakin kaksi

Kummi

- lapsen aikuinen ystävä
- luotettava ja turvallinen ihminen, jonka puoleen voi aina kääntyä elämän iloissa ja suruissa
- on omien vanhempien lisäksi sellainen ihminen, joka välittää ja huolehtii
- opettaa kummilastaan tuntemaan Jumalaa

- rukoilee kummilapsen puolesta

Kummin kanssa voi

- keskustella kaikesta maan ja taivaan väliltä
- opetella iltarukousta ja rukoilla yhdessä
- voi leikkiä, laulaa, askarrella, pelata
- tehdä retkiä uimaan, huvipuistoon, kirkkoon, kirjastoon ym. lastentapah-tumiin
- viettää synttäreitä ja muita juhlia yhdessä
- kyläillä puolin ja toisin, tehdä lomareissuja

Kun kummin yhtenä tehtävänä on rukoilla kummilapsensa puolesta, niin laitam-me nyt kaikki kädet ristiin ja hiljennymme kuuntelemaan, mitä se kummi meidän puolestamme rukoilee:

Jumala, Taivaallinen Isä,

kiitos kummilapsestani.

Lähetä hyvät enkelisi suojelemaan ja johdattamaan häntä.

Anna kummilapselleni rohkeutta valloittaa maailmaa.

Anna viisautta ja lempeyttä pitää huolta myös toisista ihmisistä.

Isä, kulje kummilapseni kanssa ja varjele hänet kaikelta pahalta.

Ole hänen lähellään

Aamen.

Kirje päiväkerholaisten vanhemmille

Hyvät päiväkerholaisten vanhemmat!

**Pyhäjärven seurakunta kutsuu Teidän perheenne Kynttilänpäivän
perhekirkkoon su 3.2.2013 klo 11.00 Pyhän Annan kirkkoon.**

Jumalanpalvelus on suunnattu erityisesti lapsiperheille, lapsille ja heidän kummeilleen. Myös isovanhemmat ovat tervetulleita. Kaikki lapset siunataan kirkossa, jolloin kummeilla on mahdollisuus olla mukana siunaamassa kummilastaan. Pyhäjärven seurakunta tarjoaa kaikille ruuan jumalanpalveluksen päätteeksi.

Askartelemme päiväkerhoissa kummeille henkilökohtaisen kutsun Kynttilänpäivän kirkkoon. Tästä syystä pyytäisimme Teitä ilmoittamaan lapsenne kummin osoitteen, jotta voisimme lähettää kutsut eteenpäin. Ehdimme kerhossa valmistaa vain yhden kutsukortin valitsemallenne kummille, mutta kaikki kummit ovat sydämellisesti tervetulleita.

Pyhäjärven seurakunnan / lapsityön puolesta
Yhteisöpedagogiopiskelija Tuula Laitinen

Kummin nimi: _____

Osoite: _____

_____

Tuntisuunnitelmarunko rippikoulun alkujaksoille

MINUN ESITTELY

- Kuka olen, mistä tulen ja miksi olen tänään täällä

ALUSTUS

- Tunnin aiheena on kummius, mutta lähdemme liikkeelle kasteesta, joka on kaiken perustana.

- Vuosittain 150 000 ihmistä sitoutuu kummiuteen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja ottaa vastaan tämän arvokkaan luottamustehtävän. Mutta kuinka monelle ihmiselle kummius vaikuttaa vieraalta, eikä oikein tiedä mitä se tarkoittaa?

- Siitä syystä haluan kertoa teille tuleville kummeille siitä, mikä on kummi, kuka voi olla kummi ja mitkä ovat kummin tehtävät.

ORIENTAATIO

- Kysymykset:

1. Tiedätkö ketkä ovat kummisi ja montako niitä on?
2. Oletko puuhastellut kummin kanssa jotakin tai käynyt jossain yhdessä?
3. Kuinka moni on saanut kummilta synttärei/joululahjoja?
4. Kuinka moni pitää säännöllisesti yhteyttä kummiin?

*Toisella alkujaksolla lisäksi kummitietovisailu-lomake

OPETUS (prosessointi ja koostaminen)

- Kaste ja kummius- powerpointesitys

- Pohdinta pienryhmissä: miten kummiutta voi toteuttaa lapsen kanssa tai nuoren kanssa?

- Purku, tuotosten läpikäyminen

* Toisella alkujaksolla pohdinnassa käytössä apulomake

SOVELLUS

- Kummikortti- askartelu

- Kilauta kaverille ja selvitä kummisi osoite

* Toisella alkujaksolla osoite selvitetty jo etukäteen

LOPETUS

- Kaikki ihmiset ovat erilaisia ja ainutlaatuisia ja hoitavat kummiutta juuri itselleen sopivalla tavalla.

- Ei voida sanoa, että on vain yksi ainoa tapa hoitaa kummiutta, vaan jokainen tekee sitä omalla persoonallisella tyylillään.

- Kummiudessa on valtavat voimavarat ja mahdollisuudet, niitä on vain uskallettava käyttää.

PALAUTE

- Palautekysely tunnista

PowerPoint-esitys Kaste ja kummius

1.dia

2.dia

KASTE on...

- Tärkein kirkollinen toimitus → kirkon jäseneksi vain sen kautta.
- Kristittyinä olemisen ja uskonelämän perusta.
- Toinen luterilaisen kirkon sakramenteista → kaste ja ehtoollinen.
- Jumalan lahja, jonka kautta saa pelastuksen.
- Mahdollista vain kerran elämässä.
- Liitto Jumalan ja ihmisen välillä, Jumala kutsuu sinut nimeltä omakseen.
- Liittymistä omaan seurakuntaan ja maailmanlaajuiseen kirkkoon.
- Kasteen armo pysyy ja kantaa läpi elämän. Ja vaikka oma usko horjuisi, Pyhä Henki herättää uutta uskoa ja rakkautta.

3.dia

- Kristillisen kirkon kaste perustuu Jeesuksen antamaan kastekäskyyn:

"Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maanpäällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti." (Matt.28:18-20)

- Kastekäskyssä Jeesus kehottaa myös opettamaan kastettua.
- Kristillisestä opetuksesta vastaavat vanhemmat, kummit ja seurakunta yhdessä.

4.dia

KUMMIUS

- On aina ollut kirkollisuuteen liittyvä rooli ja tehtävä
- Kummien aikaisempia nimityksiä:
  - Sponsor = takaaja
  - Susceptor = huolehtija
  - Testis= todistaja
  - Adducens = johdattaja
- Alkujaan kummin tehtävät liittyivät kastetta edeltävään aikaan, kasteopetukseen.

5.dia

MIKÄ ON KUMMI?

- Kasteessa olet saanut kummit.
- Kummit ovat lapsen elämässä tärkeitä ihmisiä, luotettavia ja turvallisia aikuisia.
- Yleensä kummit ovat sukulaisia tai läheisiä ystäviä.
- Kummit on kutsuttu vanhempien rinnalla pitämään huolta lapsesta.
- Kummissuhteen ystävyydessä ja huolenpidossa toteutuvat kristittyinä elämisen periaatteet ja lähimmäisen rakkaus.

6.dia

KUMMIKELPOISUUDESTA

- Kastettavalla tulee olla ainakin kaksi kummiä.
- Kummin tulee olla rippikoulun käynyt ja konfirmoitu.
- Kummin tulee olla evankelis-luterilaista uskoa tunnustavan kirkon jäsen.
- Kummius on kirkon ja perheen antama LUOTTAMUSTEHTÄVÄ!
- Kristilliseen kirkkoon kuulumaton ei voi toimia kummina, sillä kummius on johdattamista elämään kirkon yhteydessä.
- Kummeja ei voi vaihtaa → kummius on elinikäinen!
- Uusien kummien lisääminen on mahdollista poikkeustapauksissa.

7.dia

KUMMIN TEHTÄVÄT

- Olla lapsen aikuinen ystävä.
- Toimia todistajana ja avustajana kastetilaisuudessa.
- Huolehtia lapsen kristillisestä kasvatuksesta yhdessä vanhempien ja seurakunnan kanssa.
- Rukoilla lapsen puolesta ja yhdessä hänen kanssaan.

8.dia

KUMMIN TEHTÄVÄT jatkuu...

- Olla kiinnostunut lapsen elämään liittyvistä asioista.
- Keskustella lapsen kanssa, olla läsnä ja antaa omaa aikaa yhdessäololle. Olla tukena ja saatavilla.
- Osallistua lapsen kanssa seurakunnan toimintaan.
- Opettaa lasta tuntemaan Jumalaa ja turvautumaan Häneen.
- Rohkaista lasta kasvamaan kristittyinä.

9.dia

MUUTA HUOMIOITAVAA...

- Anna kummilapselle aikaa ja tutustu häneen, niin nuorena kuin aikuisenakin. Ole aito, totuudellinen ja rehellinen.
- Keskustele lapsen kanssa myös uskonnollisista asioista.
- Opetä lasta pyytämään ja antamaan anteeksi.
- Kummina saat siunata ja olla siunattu sekä käydä ehtoollisella kummilapsesi kanssa.
- Kummina saat toimia Pyhän ja hyvän puolesta.
- Anna lapselle toivo taivaasta!

10.dia

POHDINTA PIENRYHMISSÄ

- Mene omaan pienryhmääsi isosen johdolla
- Pohtikaa yhdessä ryhmän kanssa seuraavaa kysymystä ja kirjoittakaa asioita paperille...
- Miten kummiutta voi käytännössä toteuttaa?
- Käymme vastaukset vielä yhdessä läpi

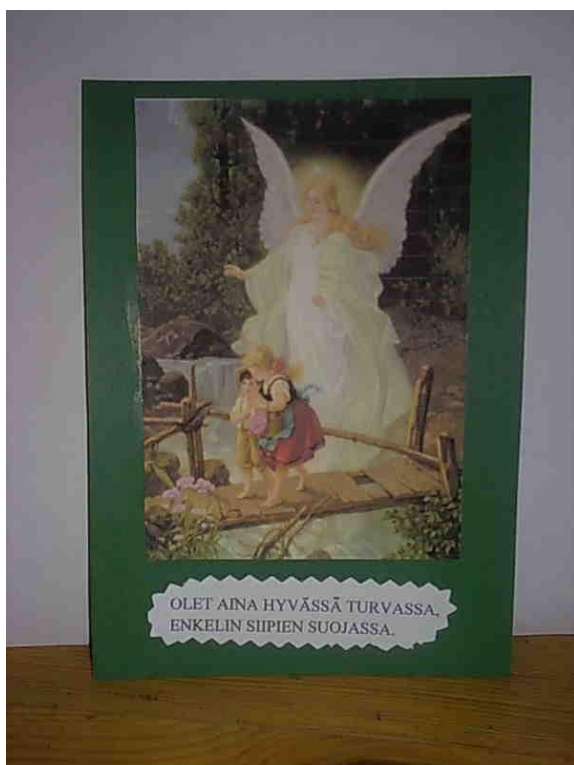
11.dia

Tehdään kummille kortti

- Valitse yksi
  - Korttipohja
  - Enkelikuva
  - Enkeliaiheinen lauseke
  - Virren säkeistö
  - Liimaa enkelikuva ja enkelilauseke kortin kanteen
- Liimaa kortin taakse virren säkeistö + kirjoita vähintään seuraava lause:
  - Terveisiä rippikoulun alkujaksolta!
  - Toivoo kummityttösi / kummipoikasi xxx
- Huom! Ystävänpäivä on ensi viikolla!!!

Rippikoulun alkujaksojen kummin kortti

Kortin etuosa

Kortin takaosa

Rippikoulun alkujaksojen palautelomake

1. Haluaisitko kummiksi rippikoulun jälkeen? kyllä / en
2. Saitko oppitunnista riittävästi tietoa siitä,
  - a) Miten kaste liittyy kummiuteen? kyllä / en
  - b) Mikä on kummi? kyllä / en
  - c) Kuka on kummikelpoinen? kyllä / en
  - d) Mitkä ovat kummin tehtävät? kyllä / en
3. Pidätkö itse kummiisi yhteyttä? kyllä / en
4. Pitääkö kummisi sinuun yhteyttä? kyllä / ei
5. Haluaisitko, että olisit kummin kanssa enemmän yhteydessä? kyllä / en
6. Jatka seuraavaa lausetta

Olisin toivonut oppitunnissasi, että

Kummitietovisa-lomake

Kummitietovisailu (Ympäröi oikeat vastaukset, joita voi olla useampia!)

1. MIKÄ ON KUMMI?

- a) Henkilö, joka muistaa sinua lahjoilla aina juhlapäivinä.
- b) Henkilö, joka on lapsen elämässä tärkeä ja luotettava aikuinen ystävä.
- c) Henkilö, jonka voi pyytää hyvillä mielin lapsen vahdiksi.
- d) Henkilö, joka pitää lapsesta huolta yhdessä vanhempien kanssa.
- e) Henkilö, joka yleensä on vanhempien läheinen ystävä tai sukulainen.

2. KUMMIN TEHTÄVÄNÄ ON ...

- a) osallistua lapsen kristilliseen kasvatukseen.
- b) toimia todistajana ja avustajana kastetilaisuudessa.
- c) tukea kummilapsen perhettä taloudellisesti.
- d) rukoilla lapsen puolesta.
- e) olla kiinnostunut kummilapsesta ja hänen elämästään.
- f) ostaa kummilapselle hänen tarvitsemiaan tarvikkeita.

3. KUMMINA VOI TOIMIA ...

- a) rippikoulun käynyt ja konfirmoitu henkilö.
- b) kirkkoon kuulumaton, mutta sinä vuonna 18 vuotta täyttävä henkilö.
- c) evankelis-luterilaista uskoa tunnustavan kirkon jäsen.

4. KUMMEJA VOI

- a) vaihtaa
- b) lisätä
- c) muistaa
- d) olla

Pienryhmäpohdinnan apulomake

POHTIKAA YHDESSÄ

Miten kummin tehtävää voisi käytännössä toteuttaa?

Kun kummilapsi on ...

pikkuinen vauva (esim. päässyt juuri kotiin, kastejuhlaa suunnitellaan)

-

-

-

leikki-ikäinen (esim. innokas ja väsymätön puuhastelija)

-

-

-

alakouluikäinen (esim. käy koulussa, harrastuksissa, kilpailuissa)

-

-

-

yläkouluikäinen (esim. murrosikä, rippikoulu, tulevaisuuden suunnitelmat)

-

-

-

aikuistuva nuori (esim. koulun päätyminen, opiskelu ja työelämä, seurustelu)

-

-

-

Rippikoulun alkujaksojen palautteen kooste

1. Haluaisitko kummiksi rippikoulun jälkeen?	1. ryhmä	2.ryhmä
Kyllä	16	20
Ei	5	4
Ei osaa sanoa / tyhjä	2	1

Ensimmäisestä ryhmästä kummiksi halusi 16 nuorta, viisi ei halunnut ja kaksi nuorta ei osannut sanoa tai jättivät kysymyksen tyhjäksi. Toisesta ryhmästä kummiksi halusi 20 nuorta, neljä ei halunnut ja yksi osannut sanoa tai jätti vastaamatta.

2. Saitko oppitunnista riittävästi tietoa kummiudesta?	1. ryhmä	2. ryhmä
Kyllä	21	23
Ei	2	2

Ensimmäisestä ryhmästä 21 nuorta oli sitä mieltä, että he saivat riittävästi tietoa kaikista osa-alueista. Kaksi nuorta jäi epävarmoiksi siitä, miten kaste liittyy kummiuteen tai mitkä kummin tehtävät ovat. Toisesta ryhmästä 23 nuorta olivat mielestään saaneet riittävästi tietoa. Kaksi nuorta oli sitä mieltä, ettei kummi aihe auennut heille opetukseni kautta.

3. Pidätkö itse kummiisi yhteyttä?	1. ryhmä	2.ryhmä
Kyllä	21	20
Ei	2	4
Ei osaa sanoa / tyhjä	-	-
Joskus	-	1

Ensimmäisestä ryhmästä 21 nuorta pitää itse yhteyttä kummeihinsa, mutta kahdelta nuorelta tämä yhteys puuttuu. Toisesta ryhmästä 20 nuorta pitää itse yhteyttä kummeihinsa. Neljä nuorta ei pidä yhteyttä kummeihinsa lainkaan ja yksi nuori pitää yhteyttä joskus. (Joskus -vastaus oli erikseen kirjoitettuna lomakkeeseen, joten laitoin sen myös näkyviin.)

4. Pitääkö kummisi sinuun yhteyttä?	1. ryhmä	2.ryhmä
Kyllä	20	22
Ei	2	2
Ei osaa sanoa/tyhjä	1	-
Joskus	-	1

Ensimmäisessä ryhmässä 20 kummiä pitää yhteyttä kummilapseensa. Kahden nuoren kummit eivät ole yhteydessä ja yksi nuori ei osaa sanoa. Toisessa ryhmässä 22 kummiä huolehtii yhteydenpidosta kummilapsensa suuntaan. Kaksi kummiä ei pidä yhteyttä lainkaan ja yksi pitää yhteyttä joskus.

5. Haluaisitko, että olisit kummin kanssa enemmän yhteydessä?	1. ryhmä	2.ryhmä
Kyllä	9	16
Ei	8	5
Ei osaa sanoa/tyhjä	6	3
Joskus	-	1

Ensimmäisessä ryhmässä yhdeksän nuorta haluaisi vielä lisätä ja vahvistaa yhteyttä kummeihinsa. Kahdeksan nuorta on tyytyväisiä tähän tilanteeseen ja yhteydenpidon määrään, eivätkä halua sitä lisätä. Kuusi nuorta on hieman epävarmoja tämän yhteydenpidon kasvattamisen suhteen. Toisessa ryhmässä 16 nuorta oli sitä mieltä, että he halusivat vielä lisätä yhteydenpitoa kummeihinsa. Viisi nuorta oli tyytyväisiä tähän yhteydenpidon määrään. Kolme nuorta ei osannut sanoa haluaisivatko olla yhteydessä vai eivätkö haluaisi, mutta yhden nuoren sanoin ehkäpä joskus.

6. Jatka seuraavaa lausetta: Olisin toivonut oppitunnissasi, että

Ensimmäisestä ryhmästä kuusi nuorta oli jatkanut lausetta ja 17 nuorta oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Pääosin nuorten toivomuksena oli lyhyempi ja monipuolisempi tunti, jossa olisi ollut vielä enemmän yhdessä keskustelua. Yksi nuori kuitenkin kirjoitti, että tunti oli hyvä. Toisesta ryhmästä 12 nuorta oli jatkanut lausetta ja 13 nuorta oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Lauseiden perusteella tunnilla olisi pitänyt leikkiä tai pelata aiheeseen liittyen. Esitykseen olisi toivottu lisää mielenkiintoa lisääviä elementtejä sekä kuvia. Pari nuorta olisi halunnut, että olisin kertonut enemmän, myös omasta työstäni, mikä ilmeisesti tarkoittaa tekemääni opinnäytetyötä. Neljä nuorta ei kaivannut tunnille mitään erikoisempaa lisättäväksi ja tunnin sanottiin sisältäneen riittävästi tietoa. Yksi nuori oli tässäkin ryhmässä sitä mieltä, että tunti oli sellaisenaan hyvä.